

Florentin Smarandache

Am ajuns în Rai!

Fotojurnal instantaneu din Polinezia Franceză

Florentin Smarandache: Am ajuns în Rai!
Fotojurnal instantaneu din Polinezia Franceză

fsmarandache@gmail.com

ISBN 978-1-59973-357-9

Florentin Smarandache

Am ajuns în Rai!

Fotojurnal instantaneu din Polinezia Franceză

EDITURA FERESTRE

Oradea, 2015

Lectori:

Dr. Mirela Teodorescu, Universitatea din Craiova;

Vătuiu-Roauă Ion Andrușa, scriitor, Orșova;

Dr. Ștefan Vlăduțescu, Universitatea din Craiova.

Redactor de carte:

Octavian Blaga
Societatea cultural-științifică AdSumus
Oradea, Cantemir 13, România
adsumus@laposte.net

Contents

“Toate îndoielile mele s-au spulberat. Am fost și voi rămâne un sălbatic.”

PAUL GAUGUIN

(*Notes éparses*. Paris: Editions Georges Crès, 1923)

La vie est belle

03.07.2015 – Când am câte-un necaz mare în viața mea, ies într-o excursie exotică, mare, să-l contrabalansez...

Acum, Tahiti*!*

isez să scriu un super-jurnal și să public o super-carte.

Mă „antrenez” în Parcul Memorial *Saucedo* din *Gallup*: câte-o jumătate de oră, o oră pe zi, să mă bronzez.

În Tahiti soarele va fi mai puternic. Și merg desculț prin pietriș, pentru masaj la tălpi (terapie chineză).

N-am avut nevoie de viză, cu ședere până la 90 de zile, posedând pașaport american.

Nici în vacanțe nu tihnesc. Citesc despre locurile pe care le vizitez, mă documentez la fața locului.

Fericirea este în tine. Nu contează unde mergi sau nu mergi, câți dușmani sau prieteni ai, dacă ești bogat sau sărac, în ce poziție socială te afli sau nu te afli...

O nouă destinație: Tahiti!

Mă antrenez în Gallup*, să fiu în formă pentru călătoria polineziană.*

Așa arată paradisul?

Fericirea este în tine. Caut-o și-ai s-o găsești.

29.07.2015 – Pe drumul întins al deșertului new-mexican, din *Gallup* spre *Albuquerque*, 140 mile.

Muzică de jazz, zgomotoasă, stereo. La bordul *Nissan*-ului meu.

Înnoptez la *Rodeway Inn*, lângă autostradă (I40), 37,34$, camera 222.

Mi-am pus alarma la celular să mă trezească la 3:30 noaptea. Primul avion (*Delta Airline*) pleacă mâine dimineață la ora 6:05 spre *Salt Lake City*.

Biletul de zbor dus-întors (schimb trei avioane de fiecare dată), plus Hotelul *Sarah Nui* (de 3 stele) pentru 12 nopți, au costat în total 2.849,23$ (prin *Expedia.com*). Cumpărate cu o lună înainte!

Cei de la hotel mi-au și scris, în franceză, confirmând rezervarea. Iar Delta mi-a expediat astăzi un *e-mail*, cu un *link* pentru *check-in*, de unde am tipărit *boarding pass*-urile cu *printer*-ul de acasă, dar numai pentru zborurile interne: ABQ-SLQ-LAX.

Pe cel extern, *Los Angeles* - Pape'ete, îl voi lua din LAX. Mi-au rezervat și locurile. Puteam și doar să descarc *boarding pass*-urile de pe Internet în celular, iar în aeroporturi să le prezint electronic, cum am observat că procedau unii.

Nesfârșitul deșert new-mexican, pe care l-am străbătut de atâta ori…

Hotelul Sarah Nui*, unde urma să mă cazez pentru 12 nopți.*

Trebuie că am depășit 1000 de zboruri…

Mi-am adus un dicționar de buzunar *French-English / Anglais-Français* (*Berlitz Guides, Lausanne*, 1979). Prin română, am acasă un dicționar francez format mare, incomod pentru călătorii.

Și un *Dicționar franco-român de cuvinte, expresii și locuțiuni*, de Ion Schinteie (apărut la *Craiova*, Editura *Scrisul Românesc*, în 1983).

30.07.2015 – Se mai zguduie avioanele astea... Câteodată te-apucă frica...

După două zboruri scurte, aștept 14 ore (!) în aeroportul din *L.A.* avionul spre Pape'ete, care va pleca la miezul nopții.

Alte opt ore de zbor non-stop.

Aeronava a venit de la *Paris* (12 ore) până în *L.A.* Făcut plinul cu benzină, curățat (2 ore).

Pasagerii toți debarcați, apoi reîmbarcaţi pentru Pape'ete.

Am trecut peste linia de schimbare a zilei.

Așteptare și așteptări, pe aeroporturi.

Către ultimul meridian.

20 ore de zbor din Paris *până-n* Tahiti, *plus escală.*

31.07.2015 – Dimineața, în Aeroportul *Fa'a'ā* din *Pape'ete*, la 5:30, cu *Air France*.

Ne-au așteptat la scara avionului ca-n *Hawaii*: femei cu flori în păr și costume tradiționale, rochii albastre cu înflorituri albe, plus cântăreți.

În sudul *Pacificului*.

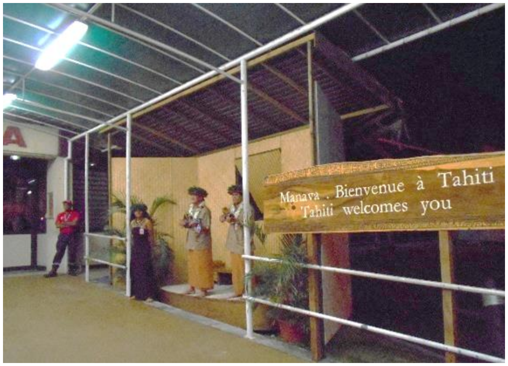
Dintr-o dată, țâșnește o atmosferă de veselie. Țăcănesc *blitz*-urile aparatelor foto.

Cu ochii roșii de nesomn.

Schimbat 200$ la *Tahiti Exchange*, rata 1USD = 97PF (franci polinezieni), din care se scade comision 700PF; mai rămân cu 18.700PF.

Cântece și în aeroport din instrumente locale: *kamaka*, *ukulélé* (seamănă cu cobza), *toere* și chitară.

Poetul Ștefan Baciu, care a trăit o perioadă a vieții în *Hawaii*, scrisese un volum de versuri cu titlul *Ukulele* (apărut la Editura *Destin* din *Madrid* în 1967), cu sonorități de ritmuri pacifice și greu parfum exotic.

Întâmpinare tahitiană călduroasă, încă de pe aeroport.

Coroane de flori poartă turiștii pe cap, sau coliere de flori la gât.

Mă cufund în atmosferă.

Expoziție de sculptură din cele 5 arhipelaguri ale *Polineziei Franceze*.

Sculpturi în lemn: statui antropomorfe reprezentând divinități conform credinței populației băștinașe (Zeul Ploii, Zeul Plantei *ranga* sau *rega* etc.), vase.

Explicații în tahitiană, franceză și engleză.

Mirosul florilor te îmbată...

Pape = apă, *ete*=coș; deci Pape'ete în tahitiană înseamnă *coșul cu apă* (fiindcă de aici se alimentează cu apă potabilă).

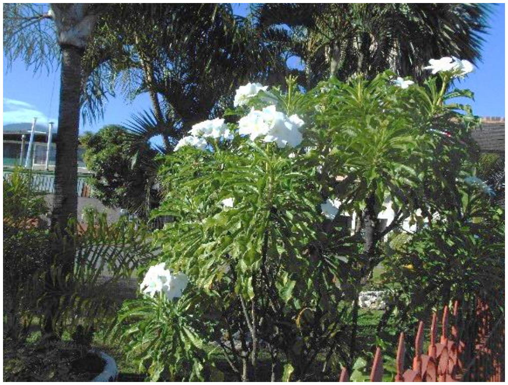
Am luat autobuzul (nu are număr) spre Hotelul *Sarah Nui*, 200PF. Lăsat bagajele la recepție.

La *Banque de Tahiti*, rata de schimb e mai bună: 1USD = 104PF, și fără comision, dar taxele percepute.

La *Bibliothèque de l'Université de Polynésie Française*, donat trei cărți de ale mele [de structuri algebrice, cu *Teoria Dezert-Smarandache* (DSmT), și respectiv cu mulțimi neutrosofice].

Sculptură tahitiană în lemn.

Multe flori, de toate culorile, cu mirosuri puternice și îmbietoare.

Schimb dolarii pe franci polinezieni.

De la biblioteca universitară, am fost în contact cu Vincent Deyris, care m-a avertizat că profesorii de la Departamentul de Științe, Tehnologie și Sănătate sunt în concediu. Activitatea didactică se va relua la mijlocul lui august (când voi pleca eu).

Plimbări pe *Quai d'Honeur* și *pe Boulevard Reine Pomare IV*.

Frumos. Frumos.

La vie est belle.

O fugară privire stradală în Pape'ete.

Insula Moorea

Cu feribotul *Aremiti*, spre insula Moorea, cea mai apropiată de insula Tahiti (17 km nord-vest, 45 minute): 2.320PF dus-întors.

Polinezia Franceză cuprinde 118 insule, grupate în cinci arhipelaguri.

Camioane, mașini mici, motorete se urcă pe feribot.

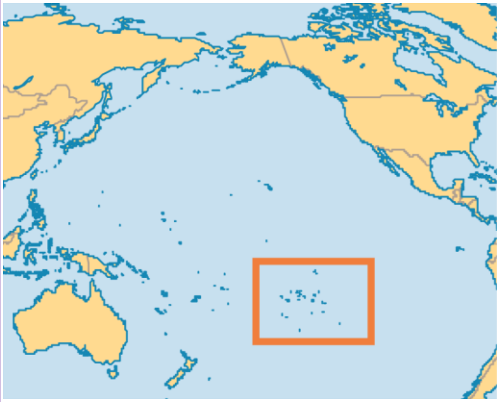
Moo = guștere, *rea* = galben. Deci Moorea = gușterele galben.

Există și un *catamaran* - ambarcațiune pe doi tălpici (ca sania), cu viteză mare, care traversează în treizeci de minute.

Cartea lui James Michener, „Povești din Sudul Pacificului” *[Tales of the South of Pacific]*, relatează legenda *Bali Hai*, cum că Tahiti s-ar fi format din aripioarele dorsale ale unui pește.

Cu feribotul spre Moorea.

Poziționarea Polineziei Franceze *pe harta lumii.*

Peisajul îmbie la fabulație.

Se leagănă *ferry*-ul ca un dălmăiuș; copiii se bucură, bat din palme, aleargă.

Cerul e-ntunecat. Se văd crestele vulcanice ale insulei Moorea, cu vârful muntos cel mai înalt Tohiea (1.207 metri) în nori.

Alte vârfuri: Fairurani (741 m), Tearai (770 m), Mouaputa (830 m), Mouaroa (880 m), Matotea (714 m), Parata (517 m), Mouapu (762 m), Tautaupae (769 m), Rotui (899 m).

Vreo 18.000 de locuitori trăiesc aici. Datele din enciclopedii și de pe Internet sunt perimate, eronate – îmi destăinuie ghidul.

O franțuzoaică, retrasă din agitația europeană, îmi mărturisește că e bine aici… liniște și pace (s-a mutat cu toată familia).

Împădurite stâncile, cu un verde închis.

Debarcarea la Cheiul Vaiare.

Călătoria e abia la început.

Creste vulcanice în insula Moorea.

Verde polinezian.

Cu taxiul la *Belvédère* (7000PF).

Turism, ananas și pescuit: constituie venitul locuitorilor.

Există și-o uzină de sucuri, bere și alcool prelucrate din ananas.

Au și un aeroport pentru avioane sosind din sau plecând către alte insule polineziene.

Lacul și plaja Temae.

Trecem prin centrul comercial *Maharepa* (în traducere: *patru laturi*). Apoi, Debarcaderul Pao Pao.

Golful Capitanului Cook, care-a debarcat pe insulă în 1777 (precum Samuel Wallis și Antoine de Bougainville).

Vechiul nume al insulei (din secolul al 18-lea) a fost Aimeho. Turul acestei insule vulcanice se întinde pe 62 km.

Moorea e supranumită și *Grădina din Eden*.

Plantații de ananas, de arbori fructiferi: rodii, portocali, mango. Flori paradisiace. Aici traiește și o furnică portocalie („furnica de foc”).

Piață de pește.

Spre debarcaderul Pao Pao.

Îngrijit și arătos.

Tot felul de fructe, care mai de care mai exotice.

Școala primară.

Biserica Catolică *St. Joseph*.

Șoferul mă-nvață să număr în tahitiană:

- 1 = *hói*;
- 2 = *pițí*;
- 3 = *tórú*;
- 4 = *máhá*;
- 5 = *pe*;
- 6 = *ónó*;
- 7 = *hítú*;
- 8 = *oāu*;
- 9 = *ívá*;
- 10 = *ahudu*.

Doar franceza literară se vorbește, nu s-a creat o creolă (franceză), ca în *Haiti*. Limba-mi revine de când predam matematică în *Maroc* (1982-1984), de undeva din subconștient. N-am uitat-o de tot…

Hotel *Hilton*, cu resortul-lagună (case pe stâlpii din apă - *pilotis*).

Spre biserica catolică.

Degustând un ananas.

Magnificul resort Hilton.

Strada asfaltată se-ntinde pe marginea insulei, de-a lungul golfurilor.

Plaja Mareto (printre palmieri). Golful Opunohu.

Arborele *acaju* (cu lemn roșu).

Lycée Agricole de Polinésie Française.

Urcând spre *Belvédère*, vegetația și pomii se îndesesc.

Drum îngust, șerpuitor.

Un cocoș (mic) sălbatic ne taie calea. Și-o găinușă sălbatică… Parcă puișorii îi sunt legați pe picior!

Rambutan, un fruct roșu, cu țepi.

Bambușii înalți, cu tulpini galbene.

Sit arheologic reperând civilizația *maohi*.

Marae a fost locul sfânt al tahitienilor.

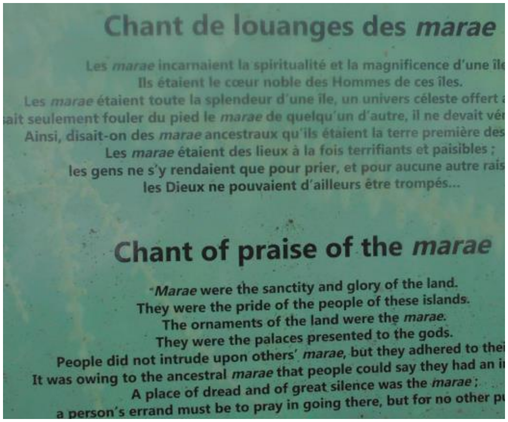
Aici ei se rugau. Nimeni n-avea voie să încalce *Marae*-ul altuia, numai pe al său.

(*Marae* înseamnă *templu* în limba tahitiană.)

Cocoș sălbatic și găină sălbatică.

Tăblițe explicative.

Se vede insula Tahiti din *Belvédère* (240 m altitudine), dar și din alte puncte de observare de pe stradă.

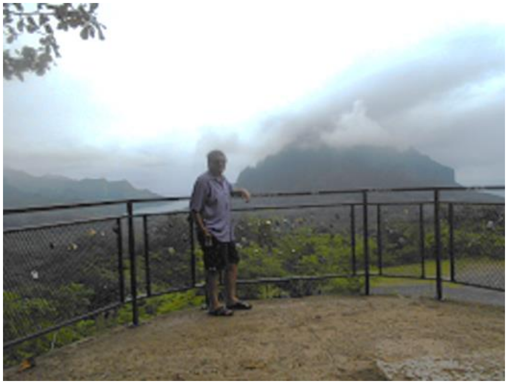
Întors pe Cheiul Vaiare, la ora 2:00 după-masă. Dinez la micul restaurant *Vaimato*, urmând ca peste o oră să mă-mbarc pe feribotul *Artemi 2*, înapoi spre Pape’ete, pe insula vecină.

Mel Gibson a turnat un film în insula Moorea.

Suc natural de ananas (600PF). Ce bun e! Diferit de cel din cutii sau sticle... Parcă are, așa, o aromăăă!...

În sala de așteptare se cântă, se râde. Bere locală (*Hinano*), 350PF.

Iau feribotul de întoarcere.

Priveliști superbe, jur împrejur.

Cu ghidul Ariifano.

La o bere de-a locului.

Insula lui Gauguin

În tahitiană, fiecare silabă este accentuată:

- *E ia ha te húrú?* [Ce mai faci?]

- *Mái tái!* [Bine!]

Datorită turismului, mulți polinezieni vorbesc, pe limba lor nativă și franceză, engleză și spaniolă.

La *Office du tourisme,* mă interesez de vizitarea atolilor. Numai cu avionul se poate, fiind prea departe (iar timpul meu e scurt).

Mâine, la *Air Tahiti*, să aranjez excursiile.

De la fereastra hotelului *Sarah Nui*, camera 308, etajul 3, o panoramă vestică a orașului Pape'ete.

La televizor: canale în franceză și engleză. Îmi revin cu limba lui Cauchy...

Autorul, cu o ghirlandă tahitiană.

Ospitalier, hotelul Sarah Nui.

01.08.2015 – Insula Tahiti are forma unui pește plat, partea din apus mai mare, numită Tahiti Nui, iar cea răsăriteană mai mică, Tahiti Iti, denumită și „Aproape-insulă” (*Presqu'Île*).

Tahiti este cea mai mare insulă polineziană (1045 km²), considerată regină a Pacificului, cu o populație de 185.000. Legendele descriu Tahiti ca un mare pește care a înotat din apele Hawaii-lor în laguna Raiatea-Tahaia.

Catedrala Notre-Dame din Pape’ete, în stil gotic: *Notre-L'Âme de l'Immaculée Conception*.

Proprietate a orașului începând din anul 1890, proiectată în 1944, sfințită la 23 decembrie 1875.

Inaugurată, după restaurare, la 24 iunie 2005, în prezența Deputatului Michel Buillard al Primăriei, și a Arhiepiscopului Hubert Coppenrath al Pape’ete-ului.

Parcul dedicat lui Louis-Antoine de Bougainville (1729-1811), soldat, navigator și scriitor. Statuia lui este încadrată de două tunuri „Zélée”, din războiul de la 1914.

Catedrala Notre-Dame din Pape’ete.

Florentin Smarandache: Am ajuns în Rai!
Fotojurnal instantaneu din Polinezia Franceză

Contele Bougainville, comandant al fregatei *La Boudeuse*, a efectuat prima expediție franceză în jurul lumii, făcând escală și la Tahiti (1768).

Philibert Commerson, botanistul expediției, a dat numele contelui unei plante descoperite în Brazilia: *bourgainvillier (Bourgainvillea spectabilis).*

Amica lui Commerson, Jeanne Baret (travestită în bărbat!), a fost prima femeie care a făcut înconjurul Pământului.

În 1968, parcul este redenumit „Parc Bourgainville", celebrând două secole de la trecere prin Tahiti.

Bourgainville a publicat o carte, „Călătorie în jurul lumii" [*Voyage autour du monde*, (1771)], unde numea Tahiti „paradisul terestru" și căruia el îi dăduse numele *Nouvelle Cythère*. El a luat la bordul fregatei sale un tânăr haitian, pe nume Ahutoru, pentru a vedea Europa.

Statuia din bronz a sa a fost realizată de Antide Marie Péchiné în 1905 și finanțată de *Société de Géographie de Paris*.

Arhipelagul *Societății*, subîmpărțit în *Insulele Sub-vânt* și *Insule Vântului*, incluzând insule ca Tahiti, Moorea, Tora Bora, Raiatea ș.a., sau arhipelagurile *Marchizelor*, Tuamotu, *Australelor* și *Gambier*.

Statuia lui Bougainville.

Ipostaze ale „paradisului terestru", după Bougainville.

Pâlcuri de bambuși (bambuserii).

Arborele tropical *autera'a*. Pești de apă dulce: *tilapias*.

Pe canalul *TV Polynésie 1* se anunță că 2000 de refugiați care au încercat să treacă Marea Mediteraneană pentru a intra în UE s-au înecat anul acesta.

Case pitorești, cu acoperiș de stuf, pentru turiști, prin parcuri, pe țărm. Așa arată și Hotelurile *Hilton*, cu case pe țăruși în lagunele exotice. Ieși din cameră, sari direct în apă.

De la librăria „L'Espace Odyssey", cumpărat o carte despre cultura perlelor: Jean-François Dilhan – Jean Louis Saquet, „Perles de Tahiti", Editions *Au Vent des Îles, Tahiti*, 1997.

În restaurantul *Ledek*, cu Ariifano.

Case turistice, cu acoperiș de stuf.

Hilton-*ul, văzut de departe...*

... și de aproape.

La compania aeriană *Air Tahiti*, îmi fac rezervare și plătesc 30.004PF pentru un bilet dus-întors, să pun și eu piciorul pe... un atol!

N-am mai prins sărbătorile *Heiva* din luna iulie: cu dansuri și cântece în piața *To'ata*.

02.08.2015 – Duminică dimineața merg în piața centrală din Pape'ete. Lume multă. Hotelul meu este în centrul orașului.

Tarabe cu legume, fructe, mâncăruri pe străzi. Prețurile-s ridicate.

Chinezărie (*chinoiserie*): preparate chineze mărunte.

Banane prăjite, mango, lubenițe (roșii și galbene), *umara*, *taro*, *zikka*, *pomp le mousse* (din Insulele *Marchize*), lămâi, nuci de cocos, porumb, *uru* (fructul arborelui de pâine), frunze de *taro* (vândute separate, ca spanacul la gust), *avocado*, *papaya*, *tarua*, nap (planta erbacee, cu rădăcini cărnoase), salate (denumiri în tahitiană sau franceză, al căror corespondent în românește nu-l cunosc).

Am ajuns prea târziu pentru Heiva...

Tarabe cu tot felul de fructe la piața din Pape'ete.

Marché Municipal (*Mapuru a paraita*) – în franceză și tahitiană.

Astăzi trăim în lumea biznisului. Nu am fost învățat astfel pe vremea comunismului... Și o resimt ca pe un handicap...

Există în Tahiti și un Templu Mormon, și un Templu Chinez (și Asociația Chineză *Koo Men Tang*), și o Biserică Adventistă.

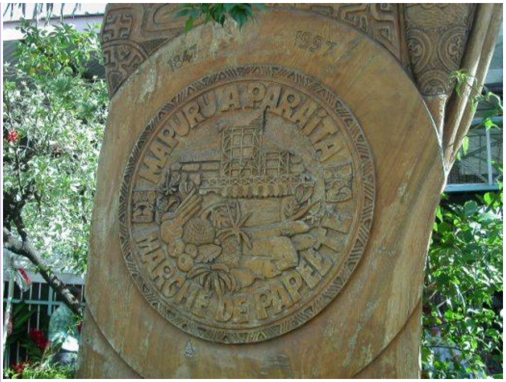
Primesc de la hotel ziarul local „Tahiti Infos”, în franceză. Politic, social, sport, publicitate.

Răsfoiesc. Aceleași teme...

Sute, chiar mii de emigranți pe zi caută să treacă ilegal, din nordul Franței, în Marea Britanie, prin Eurotunel.

Refugiați din țările africane vin clandestin pe ambarcațiuni improvizate pe coastele Italiei sau Spaniei, dar zeci se îneacă.

Actorul Gerard Depardieu a devenit cetățean rus ca să nu mai plătească taxe Franței, care-s foarte ridicate.

Intrarea în Mapuru a paraita *(piața din* Pape’ete*).*

La piața din Pape’ete.

Întâlnii un francez care-mi spuse că el locuiește pe un vapor cu soția lui. Și se mută de la o insula la alta în *Polinezia* (era bucuros că vorbesc limba). Există atâtea stiluri de viață... că te uimesc!

Cumpăr suc de *coco* (100PF o sticlă mică).

S-a pus și ploaia.

Natalitate mare în rândul băștinașilor.

Ariifano îmi spune că ei sunt 12 frați și surori și fiecare a făcut câte 4-5 copii.

Femeile cu mulți copii primesc ajutoare de la stat.

Trei mari grupuri entice locuiesc aici: polinezienii (66,5%), care vorbesc diverse limbi polineziene, precum *tahitiana* (24%), *morquesana* (3%), *tuamotusana* (1,5%), *australă* (1,3%); apoi europeni (12%), chinezi (5%), jumătate dintre ei vorbind dialectul *hakka*, și micști.

Francezii combinați cu polinizienii sunt numiți *demis* (jumătăți).

Oamenii-s relaxați, voioși. Muzica răsună afară.

E cald, umed, înflorat...

Există o stradă *Paul Gauguin* în Pape'ete, perpendiculară pe bulevardul paralel cu faleza.

Pe mine m-au impresionat enorm culorile tropicale vivide din tablourile sale, înfățișând, în special, femei tahitiene: un maroniu tipic, surprinzător, pe suprafețe largi în picturile sale. Eu numeam Tahiti „Insula lui Gauguin". De aceea am și venit s-o văd.

Supărat, dezamăgit de viața tumultoasă pariziană, s-a retras în afara lumii zbuciumate pe-o insulă... și a creat genial – cucerindu-și faima mondială.

De remarcat, însă, că Gauguin a fost și sculptor. La Musée d'Órsay, din Paris, se află două sculpturi ale sale (25-27 cm) cu perle: „L'Idole à la perle" și "Idole à la coquille", amândouă din 1892.

Gauguin ajunge întâmplător în Tahiti, sfătuit de prietenul său, Émile Bernard, îndrumându-l către *La Société Française de Colonisation*. Dar, culmea ironiei, *Societatea* nu-l consideră un om serios (!), și nici pe însoțitorii săi. Totuși, Ministrul Artelor îi oferă o reducere a biletului de călătorie și cu banii din vânzarea unor tablouri se îmbarcă din Marseille spre Tahiti la 1 aprilie 1891. Pe atunci, vaporul făcea mai mult de două luni.

Muzeul memorial al lui Paul Gauguin.

Există și un centru cultural Paul Gauguin, în localitatea în care s-a stins din viață.

Florentin Smarandache: Am ajuns în Rai!
Fotojurnal instantaneu din Polinezia Franceză

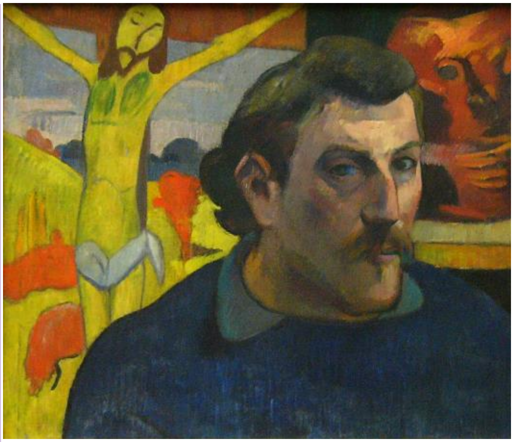
La Pape'ete, capitala Tahiti-ului, Gauguin pictează portrete din înalta societate. Contemporanii îl consideră un pictor vulgar și netalentat! (Cam așa se-ntâmplă deseori… posteritatea trebuie să te recunoască!)

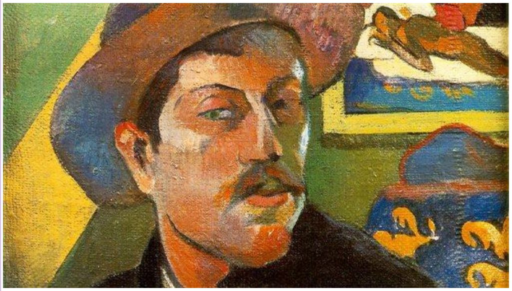
Gauguin se retrage de la oraș într-un sat, Mataiea, la 40 km de Pape'ete, dedicându-se picturilor, înfățișând tahitieni. Se repatriază la 14 iunie 1893, aducând cu el la Paris 66 tablouri, sperând să devină celebru. Își scrie și jurnalul *Noa-Noa*, spijinit de amicul său Charles Morice, în care prezintă viața din Tahiti ca paradisiacă, iar pe europenii din Pape'ete ca niște personaje grotești. Doi ani în Franța petrecuți, dar pictura lui este neînțeleasă, dă naștere și la scandaluri.

Soția Mette Gad (olandeză) îl lasă. Rănit grav la gambă. Fără bani… Decide să se întoarcă la Pape'ete, unde ajunge la 9 septembrie 1895. Datorită moștenirii de la un unchi, își poate plăti biletul de vapor.

Se instalează la Ponaauia, la 12 km de capitală, unde-și construiește o căsuță. Dar sănătatea i se degradează mereu. Când la spital, când pictând (deși în dureri continue), când căutând după bani…

Ultima sa reședință este insula Hivaoa, satul Atuona, din Arhipelagul Marchizelor. Gauguin își stabilește atelierul său și are perioade prolifice de creație (anul 1902), dar și conflicte cu autoritățile religioase și polițienești.

Autoportretele lui Gauguin.

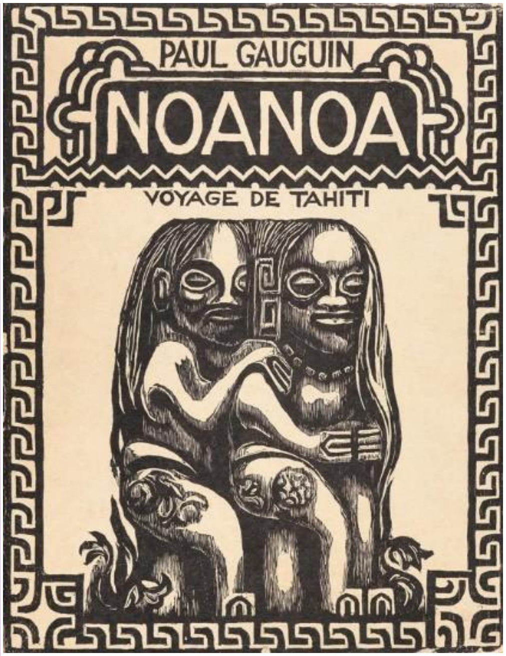
Mormântul lui Gauguin din satul Atuona.

Pictura lui e dificilă: figuri enigmatice, femei robuste, un cal verde... Reușește să semneze un contract cu Vollard, un comerciant de tablouri. În ultimele luni de viață nu mai poate lucra decât cu injecții cu morfină. Moare la 8 mai 1903, unde astăzi se află celebra sa tombă din Atuona.

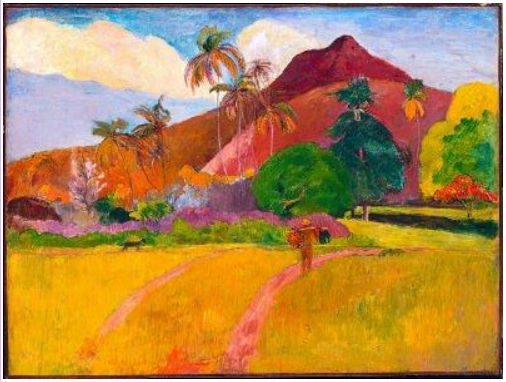
Episcopul Marchizelor, Monseniorul Martin, nota în jurnalul său: „moartea subită a unui personaj trist, artist de renume, dușman al lui Dumnezeu și a tot ce este onest!"

Gauguin a avut în prima călătorie o nevastă Titi, jumătate albă-jumătate indigenă, care (scria el) ”a îngropat mulți amanți", apoi, a divorțat și s-a căsătorit cu o fată indigenă de 13 ani, Tehamana, pe care i-a dat-o mama biologică (sau adoptivă) a fetei.

Gauguin a fost controversat ca pictor. Tablourile sale cu femei tahitiene (astăzi recunoscute mondial) erau considerate urâte...

Coperta jurnalului polinezian al lui Gauguin.

Gauguin și Tahiti s-au făcut celebri în mod reciproc. Gauguin a devenit celebru pentru că a fost inspirat de culorile, peisajele și indigenii din Tahiti, iar Tahiti a devenit o insulă celebră pentru pânzele lui Gauguin despre Tahiti.

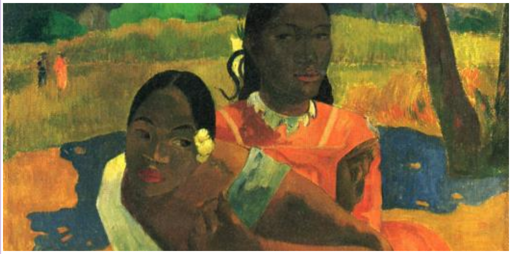
Cu toate acestea, amatori de artă din toată lumea vin în Tahiti pentru a înțelege personalitatea acestui om dificil. Motiv pentru care s-a și înființat Muzeul Gauguin pe insulă în 1984. Acum, închis pentru renovare! *C'est dommage...*

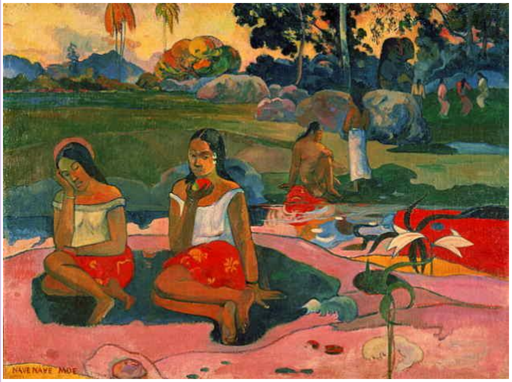
Și un liceu poartă numele său în Tahiti.

Preotul Patrick O'Reilly a luat inițiativa creării muzeului din partea Societății de Oceaniști. Pentru ridicarea clădirii a fost ales arhitectul Claude Bach, iar pentru decoruri René Dessirier.

Curatorul muzeului, Gilles Arthur, a organizat peste 100 de manifestări, conferințe și expoziții despre Gauguin.

Femei polineziene, în viziunea lui Gauguin.

Muzeul perlelor

Intrare gratuită la *Le Musée de la Perle - Robert Wan*.

Perlele negre (*Poe Rava*) din Tahiti au devenit renumite în ultima vreme.

Istoria colectării de perle, mai ales de către femei. Ocupația există din timpuri preistorice (cu *Homo Sapiens*), continuând cu antichitatea chineză, indiană, persană (s-a descoperit mărgeanul unei prințese, datând din anul 3.500 î.C.), greacă și romană.

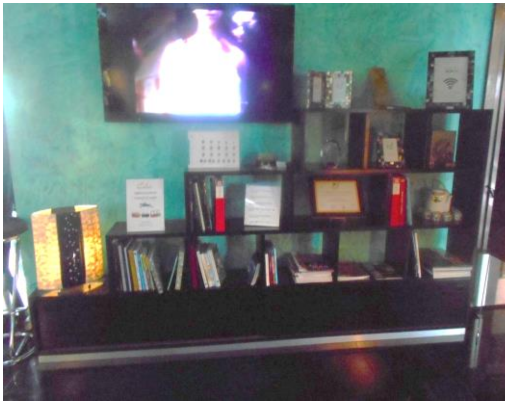
Perlele s-au descoperit în Golful Persic, Marea Roșie, Ceylon, iar mai târziu în Golful Mexicului (scoicile *Margarita*).

Despre creșterea perlelor au circulat mituri în trecut:

- că ar fi create în creierul dragonilor (chinezii);
- că sunt conectate cu norii, elefanții, bourii, scoicile (hindușii);

Unicul muzeu din lume dedicat perlelor se găsește în Tahiti.

- că au rezultat datorită pătrunderii unei picături de ploaie în scoici;
- că s-au format datorită intervenției celeste (persanii);
- că s-au format din lacrimile îngerilor (în Orient) etc.

Cea mai mare perlă rondă din Tahiti (26mm / 8,6gr) poartă numele lui Robert Wan.

Insulele de perle din Oceanul Pacific sunt făcute din lava vulcanică și corali. Aceste insule, sub formă de inele de corali, apar și dispar înghițite de ape.

Lagunele s-au format între barierele de corali și țărm. Scoicile producătoare de perle cresc, în special, în lagune.

Cea mai mare perlă neagră din Tahiti este creată de scoica *Pinctada margaritifera*, care trăiește între 15-30 și cântărește până la 5 kg.

Imagini din Muzeul perlelor.

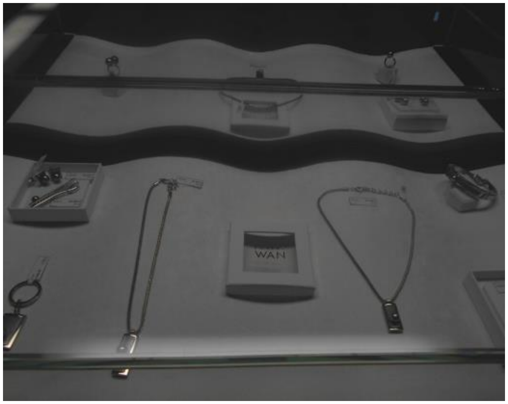
Aceasta își schimbă sexul în decursul vieții, pentru ca specia ei să supraviețuiască (deoarece are mulți prădători: ca larva este consumată de animalele ce se hrănesc cu plancton, iar tânără, dar cu coaja fragilă, este prădată de către carnivore).

Tehnica de grefare a unei scoici, pentru a produce perle, a fost inventată de către japonezul Kokichi Mikimoto, patentată în anul 1908, iar prima perlă recoltată a avut loc la 11 iulie 1893 în Golful *Ago* din Japonia.

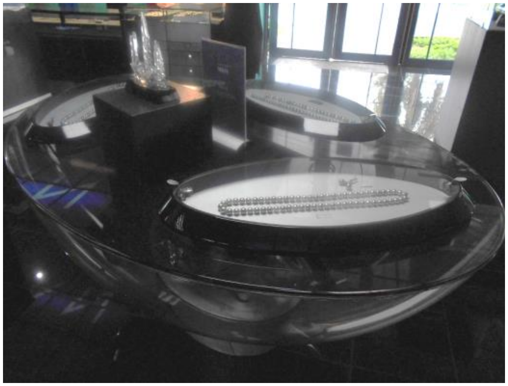
Alți doi japonezi au fost creditați cu inventarea tehnicii de grefare a scoicilor: Tatsuhei Mise (1904) și Tokishi Nishikawa, care au obținut patentele în 1907.

În trecut, culegătorii de perle purtau ochelari de protecție, mănuși și un... coș. Atât. Scufundându-se la adâncimi de peste 40 de metri, riscau să întâlnească rechini, dar se și îmbolnăveau, pierzându-și mințile [de exemplu, cunoscuta boală *vana taravana*].

În arhipelagul Tuamotu, prima fermă subacvatică de perle a fost creată de Koko Chaze.

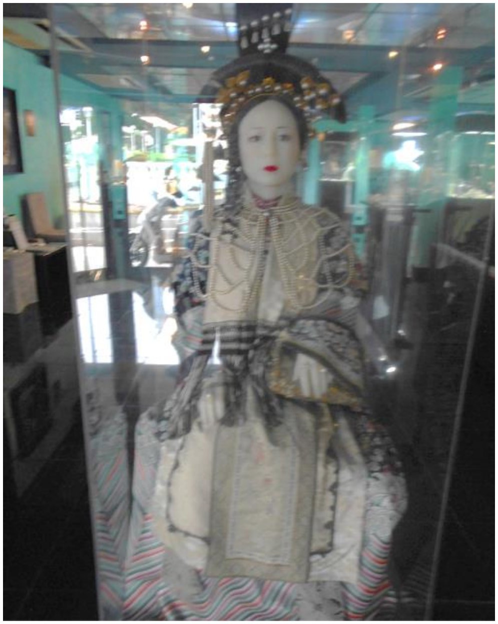
Perle diverse.

Implicați în culturile de perle au fost și Jean Domard și William „Bill" Reed. Ultimul și-a vândut ferma de perle lui Robert Wan. Mulți băștinași din Tuamotu și-au găsit acum de lucru în fermele de perle din arhipelag.

Robert Wan este supranumit împăratul perlelor negre, deținând până la 70% din producția de perle a Polineziei francize. De asemenea, el este și proprietarul a trei atoli: Marutea Sud, Nengo Nengo și Anuraro. Jean-Pierre Fourcade introduce mecanizarea în perlicultură (cultura perlelor).

Muzeul Perlelor Negre din Pape'ete a fost înființat de Guy Wan, fiul lui Robert Wan, și conținea documente, fotografii, explicații privind tehnica perliculturii, prezentări audio-vizuale și machete.

«*La perle est un joyau, le Musée Robert Wan en est la mémoire.*» - Robert Wan

Femeile au utilizat dintotdeauna perlele pentru a atrage atenția.

Atolii, inele de pământ

Cu *Air Tahiti* (pentru prima data cu această companie), din Pape'ete spre atolul Rangiroa (a treia insula polinizian în itinerariu meu), din arhipelagul Tuamotu (supranumit „Poarta Paradisului"), zborul 0558, de la ora 15:30. Este cel mai mare arhipelag polinezian, cu lagune întinse și numeroși atoli, cu insule coraliere, ape cristaline și vestitele perle negre, unice în lume.

Atolii, inele de pământ, înăuntru apă, iar în afară tot apă, îmi păreau niște jocuri ale naturii. Rangiroa conține cea mai întinsă lagună din Polinezia - arată ca o mare interioară și este al patrulea atol din lume (ca suprafață).

Aeroportul mic din Fa'a'ā, pentru curse aeriene inter-insulare, mi-amintește de cele indoneziene. *Air Tahiti* se află in biznis începând din anul 1998, deci o companie relativ nouă, conectând 47 de insule.

Polinezia Franceză se întinde pe o suprafață de 5,5 milioane km² (aproape cât Europa), însă în majoritate apă, iar coastele sale maritime au o lungime de peste 5.000 km.

Din nou călare pe avion.

Datorită izolării sale, conține specii unice de plante (peste 500), păsări (vreo 30), melci (peste 300) și insecte endemice (peste 500).

Polinezia Franceză are climat tropical, cu două anotimpuri: *iarna australă* (mijlocul lui aprilie – mijlocul lui octombrie, cu temperatura medie de 25° C, și uscată) și *vara australă* (mijlocul lui octombrie - mijlocul lui aprilie, cu temperatura medie mai ridicată de 27° și umiditate mare).

Fiecare arhipelag are limba sa nativă, care, însă, diferă de la o insula la alta. Tahitiana este cea mai proeminentă limbă nativă.

Iată alte cuvinte sau expresii:

- *Ia ora na* = bună ziua!
- *Mauruuru* = mulțumesc.
- *Maeva* = bine ați venit!
- *Nana* = la revedere!
- *Aia* = pește.
- *Vahine* = femeie.
- *Tane* = bărbat.
- *Haere mai* = vino încoace.
- *Tiki* = statuie de piatră.
- *Motu* = insuliță.

Vederi aeriene.

Nu avem numere pe bilete, ne așezăm unde găsim scaune libere în avion.

Tot ploaie și ceață.

Tahitienii sunt ospitalieri, cu sufletul cald.

Să nu zic că n-am fost și pe un atol!

Escală la Mataiva, altă insula din Arhipelagul Tuamotu, fără să cobor din avion. Și iată că Rangiroa devine a patra insula unde voi coborî. După o oră de zbor deasupra Pacificului, încă 15 minute până la destinație. S-au urcat pasagerii din Mataiva, plini de flori, coroane și coronițe. E un miros ca-n grădina botanică.

Colierul floral e atât de îmbălsămat că nici nu-ți vine să-l dai jos de la gât.

Am văzut Mataiva doar de sus, un atol mic. Pescarii lasă năvoadele de dimineața până seara în lagună, nu în afara insulei, în ocean. Vecinul de scaun îmi spune că a pescuit bine în Mataiva, iar peștele prins îl transportă cu avionul în Tahiti. Până la 10 kg nu plătește pentru el la avion.

Zbor de pe o insula pe alta.

Nu văd decât oceanul în jos.

Trecem pe deasupra unui altui atol: Tikehau. Se vede clar forma sa circulară, iar înăuntru lagunei are și o insuliță. Deci... insulă în insulă!

M-am cazat la pensiunea *Tapuheitini* din Avatoru, a unui chinez căsătorit cu o tahitiană. *Tapuheitini* înseamnă *o mie de coroane sacre*. Găsit ieftin, 5.000PF pe noapte.

De la aeroportul insulei Rangiroa, 6 km până în satul Avatoru, m-am dus cu o ocazie. Taxiul ar fi costat 500PF, dar șoferul (un marocan) nu mi-a luat nimic.

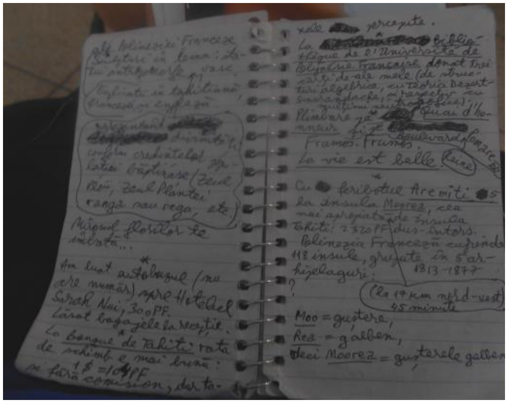
Împreună cu Marguerite, proprietara, fiica ei și doi francezi (Arnaud și Laura), turiști găzduiți la aceeași pensiune, cinăm la restaurantul rustic *Chez Mari-Joe* din Avatoru: pește prăjit cu orez și sos (*à la Chinoise*).

Avatoru este un sat-sat! Cu drumuri neasfaltate (doar scurte porțiuni betonate) și case printre arbori. Doar pista aerodromului are asfalt.

03.08.2015 – Toată noaptea au vuit valurile oceanului. Laguna, pe malul căreia se află pensiunea, este liniștită și într-adevăr... infinită...

O oprire la Rangiroa.

Scriu de bucuria cunoașterii și de libertatea călătoriei.

Am călătorit și cu mașina de ocazie...

Lățimea fâșiei de uscat dintre ocean și lagună ajunge până la câțiva km la aeroport, dar se micșorează ori se mărește pe parcursul celor 280 km de circumferință înconjurând laguna (care are lungimea de 77 km și lățimea de 26 km).

Există două pasaje care leagă oceanul cu laguna, prin care pot trece vapoarele: Tiputa și Avatoru.

Partea de uscat este compusă din peste 250 insulițe, întretăiate de șanțuri mici, neadânci, de apă, care conectează oceanul cu laguna (*hoa* numite în tahitiană).

Aproximativ 2500 locuitori pe acest atol, cel mai mare al Polineziei. El a fost descoperit de europeni în anul 1616 (de către navigatorii olandezi Le Maire și Schoutter).

Oceanul e un mare sculptor. Culoarea apei lagunei e de un albastru-deschis spre mal și albastru-închis în larg.

Laguna conține și ea opt insulițe. M-am scăldat bine în lagună.

Association Française de Plongée ne instruiește cum să ne scufundăm *(scuba dive)* cu tubul de oxigen în spate (7.500PF). Sunt eu și trei francezi din *Marseille*.

Aparatul meu de fotografiat *Nikon*, cam vechi, nu e *water-proof* și nu pot face poze subacvatice.

Natura, cel mai important pictor.

Oceanul și culorile lui.

Botezul plonjatului submarin.

Ne dau combinezon elastic de scafandru, centură grea de 15 kg (să ne putem lăsa la fund), ochelari de apă, labe lungi de plastic de încălțat și vestă cu tub de oxigen (respirăm pe gură). Vesta se poate umfla și dezumfla apăsând pe două butoane. Vorbim prin semne: dacă e *okay* sau nu e *okay*, sau *așa și așa*.

Trebuie să-ți coordonezi respirația pe gură, să nu intri în panică și să nu-ți pierzi echilibrul.

Mai fusesem sub apă, la *scuba diving*, în 2002, la *Cairns*, Australia.

În Rongiroa populația este concentrată între sătucele Avatoru și Tiputa. Misionarii catolici au început să se instaleze aici din anul 1860. O biserică catolică, *Saint Michel*, se află în Avatoru.

Laguna din insula Rongiroa este formată din bariere mari de corali. Rezidurile coraliere (*foraminiferele*) împreunate cu dunele de nisip alb au dat naștere, sub efectele razelui soarelui, nisipurilor roze.

O altă curiozitate constă în... *vinul de Tahiti*!

Da, pe o insulă de corali, un antreprenor crește viță de vie la umbra cocotierilor, iar strugurii îi transferă cu vaporul pe cheiul din Avatoru.

Scuba diving.

Barieră de corali.

Am trecut cu *jeep*-ul pe lângă ferma de perlicultură „Jean Domard".

Primele încercări de culturi de perle tahitiene s-au experimentat în laguna Bora Bora în anul 1961. Ulterior, în alte insule precum Manihi, Mangareva și Marutea se trece la perlicultură.

Curcubeul, conform legendelor polineziene, conectează (doar temporar) zeii cu pământul.

Stelele de mare (*taramea*) consumă corali.

Cicloanele și poluarea provocată de ființele umane duc la deteriorarea recifelor de corali și, implicit, la distrugerea insulelor.

Există peste un million de specii de pești în lagune.

La adăpostul lagunelor, s-a format un ecosistem impresionant ca un acvariu sau fermă naturală.

Atoli și corali.

Peștele-papagal, sursă comună de hrană în Polinezia Franceză, la vânzare în piața din Pape'ete.

Cuvântul „atol” provine din insulele *Maldive*, din anul 1611, și înseamnă *insulă inelară*, formată din bariere de corali care înconjoară o lagună.

Par insule feerice, dar ecosistemul lor este fragil, iar condițiile de viață - aspre...

Pe glob se estimează circa 400 de atoli, dintre care 300 în Oceanul Pacific, iar printre aceștia 136 în Polinezia, și anume: în Arhipelagul Tuamotu, 76; în Arhipelagul *Marchizelor*, atolul Motu One; în Arhipelagul *Gambier*, atolul Temoe; în Arhipelagul *Societății*, atolii: Tupai, *Scilly*, Tetiaroa, Mopelia, *Bellinhausen* etc.

Evoluția de la naștere la dispariție a atolilor durează milioane de ani.

Datorită activității vulcanice interne, prin izbucnirea unui vulcan, a cărui vârf depășește suprafața oceanului, apare o insulă înaltă.

Dezvoltarea insulei depinde de activitățile tectonice și de procesul numit de geologi *subsidență* (adică scufundare lentă).

Urmează fazele următoare.

Atolul Mo'orea, *din insulele* Societății.

Ca și alte insule, atolii se nasc, se dezvoltă și mor.

Vulcanul se stinge și erodează din cauza ploilor, vântului, viețuitoarelor. Parţial, craterul și pantele vulcanului sunt inundate de ocean. Pe pantele vulcanului se formează colonii coraliere care se răspândesc, transformându-se în bariere de corali.

Apoi, în interiorul craterului, se acumulează apă, dând naștere lagunei. Datorită susidenței, insula devine joasă (doar 3-7 metri deasupra nivelului oceanului), laguna se mărește ca suprafață, iar fâșia uscatului o înconjoară. Acesta este atolul.

Dar și atolul, cu timpul, va fi acoperit complet de apele oceanului, formând un *guyot* (relief submarin), insulă scufundată.

Solul submarin este împărțit în: litosferă, astenosferă și mezosferă.

Apa dulce există pe insula, sub fâșia de uscat.

Atolul seamănă cu o coroană de insulițe (*motu*), despărțite de șanțuri mici (*hoa*), mari pasaje sau trecători, care fac legătura dintre lagună și ocean.

Există și excepții. De pildă, atolul Makatea, care s-a ridicat la suprafață.

Atolii și barierele de corali creează peisaje incredibile.

Atolii sunt de două feluri: *închiși* – într-un anumit grad; legăturile lagunei cu oceanul fiind inexistente sau restrânse; și *deschiși* (există pasaje prin care pot trece vapoare).

Coralii au nevoie de lumină, deci ei pot trăi doar la adâncimi mici.

Noile generații de corali își construiesc adăpost pe scheletele coralilor decedați.

Naturaliștii îi numesc *madreporeri* (organism care secretă schelet calcaros alb). Acestea sunt formate din: partea moale (polipii) și partea tare (scheletul compus din carbonat de calciu).

Polipii au formă florală, cu gura în centru și trăiesc retrași în porii scheletici. Ei se hrănesc cu *zooplankton* și trăiesc în ape saline, agitate (dar nu foarte tare) și la temperaturi între 20°-30°C.

Ecosistemul lagunei supraviețuiște datorită procesului de ridicare a apelor profunde la suprafață (*upwelling*).

Din cauza condițiilor, climatice coloniile de alge se asociază barierelor de corali.

Atoli deschiși.

Din avion, când oceanul se confundă cu cerul, atolii par uneori că plutesc.

Dintre diversele tipuri de alge, mai răspândite sunt algele calcaroase, care-s organisme calcifiate, și algele cianofice, pe care se depun bacterii.

Tot relativ la fauna atolului, mai conviețuiesc: echinoderme, crustacee, moluște și pești.

Există pești cu scheletul cartaginos și pești cu schelet osos.

Apoi, 16 specii marine de păsări. De la un atol la altul, aceeași specie de păsări poate avea diferențe mari privind forma, talia, culorile. Spre deosebire de păsările terestre, păsările marine au fecunditate slabă (clocind mai puține ouă), de aceea sunt amenințate cu extincția.

Datorită izolării, flora atolului are o mica diversitate. Au rezistat speciile care au știut să se adapteze: prin mărirea rețelei de rădăcini (ca să-și asigure alimentația) și prin reducerea suprafeței frunzelor (ca să reducă transpirația - eliminarea de apă).

Plantele insulare au fructe și semințe care pot rezista luni de zile plutind pe ape, până la un nou uscat, unde pot răsări. De exemplu, cocotierul (*cocos nucifera*).

Cresc puțini arbori pe insule, de obicei, în mijlocul vegetației.

Insulele sunt pline de iasomii și orhidee, un veritabil paradis al florilor, plantelor, apei, animalelor și oamenilor!

Turismul, pescuitul, perlicultura și copra (miezul alb al nucii de cocos) sunt principalele surse de venit ale insularilor.

Privind turismul, pe lângă croazierele în pirogi, caiac sau vase cu pânze, se practică și schiul pe apă (*jet ski*), *surfing*, scufundarea (scafandru), *snorkeling* (cu ochelari și tub de respirat pe gură) și săritul cu parașuta.

Întors în Pape'ete seara, după ce trecusem prin spaima uitării aparatului de fotografiat la pensiune. Nu-mi părea rău de aparat cât de poze! Momente unice din viață, cu care nu te mai întâlnești... Nu știu dacă mă voi reîntâlni prin Polinezia Franceză... Mai sunt atâtea locuri pe care nu le-am văzut...

I-am telefonat urgent lui Margueritte din Aerodromul Rangiroa și mi l-a adus urgent.

Mi-a făcut cadou (așa e obiceiul) un colier de scoici pe care mi l-a pus la gât.

Îmi place așa de mult, că nu-mi vine să mai mă despart de el. L-am ținut și-n avion la gât, și acum în Pape'ete. Să-mi aduc aminte și să revin pe atolul Rongiroa.

Te desparți cu greu de oamenii pe care-i admiri și te admiră - și pe care știi că, probabil, n-o să-i mai întâlnești niciodată...

La pas prin Pape'ete

În restaurantul *Bora Bora* (ce are în față două statui de pirați clasice: unul cu picior de lemn, și altul legat la cap cu basma), de pe bulevardul central, beau bere „sub presiune" (240PF halba mică).

Cele mai prețioase obiecte ale mele, în prezent, sunt carnețelul cu jurnalul și pozele - care vor constitui o nouă carte de călătorii.

Spirite se-ncing și ideile se excită.

E-o căldură și o umiditate pe care le suport admirabil.

Au trecut numai patru zile foarte intense... tensionate. Am vizitat cât am putut, și-am scris cât am putut.

04.08.3015 – Amețeli, dureri îngrijorătoare de cap, transpirat, vomitat... spre dimineață.

La restaurantul Bora Bora.

Umblu doar în sandale, pantaloni scurți, și tricou.

Supraeforturi: să văd cât mai mult, să cunosc, să relatez, să alerg pe avioane, prin mașini...

Am anulat excursia *Safari* în jurul insulei Tahiti Nui.

Corpul nu mai rezistă... Îl forțez exagerat...

De la recepție mi-au dat un paracetamol (*Doliprane*) și mi-au adus mâncarea în camera.

M-a liniștit, dar am zăcut o jumătate de zi la pat...

Cum călătoresc eu pe glob, mereu... cine știe unde m-o prinde... cea cu coasa neagră...

Am schimbat dolari în franci polinezieni la automat.

Rezervat alte excursii prin agenția *Tahiti Tours*. Pape'ete este poarta paradisului polinezian.

Plimbarea de seară pe *Quai des Paquebots*, unde este ridicat un memorial dedicat experimentelor nucleare (detonări făcute de Franța între 1966-1996 pe atolii Moruroa și Fangataufa).

Călătoresc să văd cât mai mult, să cunosc, să relatez.

Două pisici, în meditație pe caldarâm.

Quai des Paquebots.

S-a înlocuit vechiul Templu *Siloama* (din 1906), pe locul unde fondatorul orașului englez Crook (ce are în față două statui de pirați clasice: unul cu picior de lemn, și altul legat la cap cu basma) ridicase anterior o capelă din bambus și foi de plante.

Alte teste nucleare au fost executate în Pacific de SUA, Marea Britanie și Franța în insulele: Bikini, Enewetak, Montebello, Emu Field, Maralinga, Malden, Kiritimati, Johnston, conform acestui memorial inaugurat de președintele polinezian Oscar Manutahi Temaru la 2 iulie 2006.

Grădinile din Paofai, parc pe chei.

Cu Templul protestant *Paofai* în față, ridicat în 1980.

Crêperie du Port. De mult n-am mai mâncat clătite - de când lucram ca cercetător la ENSIETA (Brest, Franța, vara lui 2010).

Cum vorbesc și franceza cu accent, ăștia-mi răspund uneori în engleză.

Plimbare de seară în Papa'ete.

Polinezia e Franța, dar... diferită!

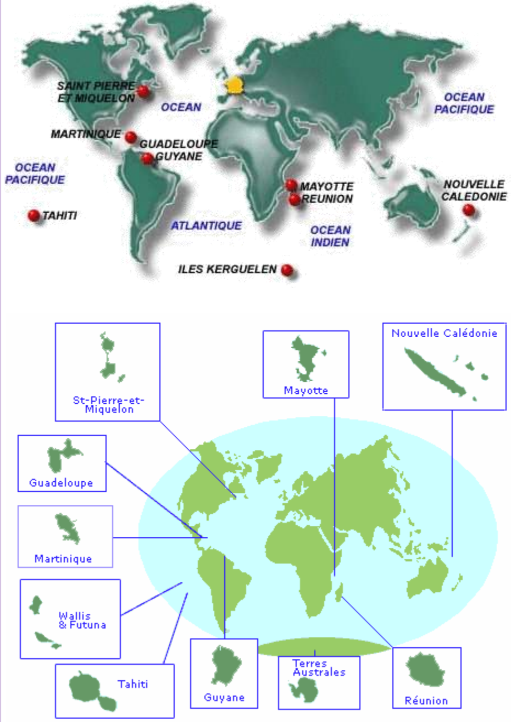
În sensul că toți cetățenii polinezieni au primit cetățenie franceză începând din anul 1946, dar din anul 1984 Polinezia Franceză are autonomie, iar din anul 2003 a devenit *„collectivé d'outre-mer”* (colectivitate de peste mări) a Franței.

05.08.2015 – De teamă să nu pierd iar camera-foto sau jurnalul scris, am scos cardul cu poze din aparatul de fotografiat și cele 32 pagini completate de jurnal și le-am lăsat în geamantan la hotel.

Am pus un card nou, și-am început alt carnețel ca jurnal. Mă simt un atol în oceanul vieții... atol care se scufundă încet...

Funcționarii de stat, trimiși în colonii sau departamente de peste mări, au salariul dublu față de cât ar câștiga în Franța. Plus ca totul trebuie adus pe vapor sau avion.

De aceea, prețurile sunt mari în Tahiti. De exemplu, un pahar de suc natural costă 9$. Cea mai ieftină pensiune, în jur de 50$ pe noapte.

Localizarea pe glob ale colectivităților d’outre-mer *ale Franței.*

Artă polineziană, cu simboluri și tușe atât de caracteristice.

La *Banque de Polinésie* cursul dolarului este 105,851PF la vânzare. A mai crescut puțin. Am schimbat toți dolarii rămași (800$) pentru excursia la insula Bora Bora (commission 510PF).

În Parcul *Tahua Vaiete* din Pape'ete îmi completez jurnalul. Pe chei, lângă vapoare, faleză și Farul *Manihini*.

Mi-aduc aminte de o carte citită când eram copil despre *Expediția Kon Tiki*, atât de exotică îmi părea, așa aș fi vrut să fiu în pielea aventurierilor - pe atunci nu fusesem la tropice. Acum iată-mă și-n Oceania.

Baza Navală Tahitiană este pe chei, lângă bulevardul *Pomare IV*. Clădirea comandamentului, una dintre cele mai vechi, datează din anul 1859.

Mi-am terminat *cash*-ul... am trecut nevoit la plastic, cu care este mai scump, pentru că se plătește comision și se adaugă un procent...

Dar fără cartea de credit aș fi fost... pierdut! Evidența cheltuielilor o țin tot pe carnețel.

Banca Polineziei.

Parcul Tahua Vaiete.

Bulevardul Pomare IV.

Acum îmi drămuiesc cumpărăturile...

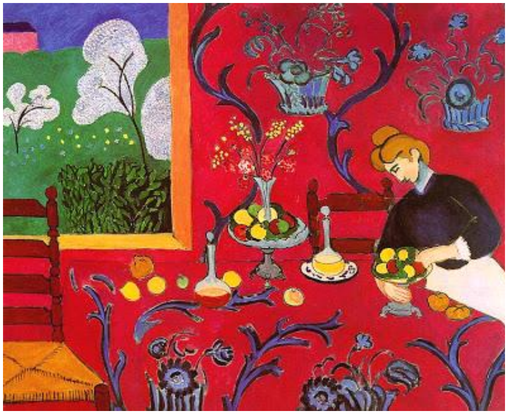
Pape'ete a fost bombardat de croazierele germane la 22 septembrie 1914 și devastat de cicloanele din 1983.

De remarcat și Henri Matisse (1869-1954), celebru pictor francez, care a debarcat la Pape'ete, pe 20 martie 1930 și, de la fereastra hotelului său, la etajul trei, a pictat tablouri.

Cel mai important reprezintă portul.

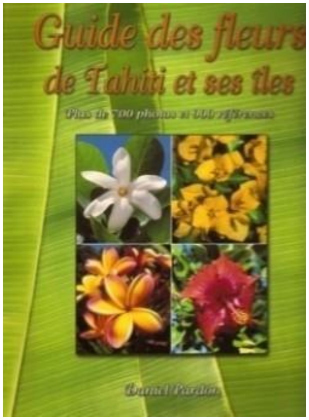
Cumpărat de la librăria din *Place de la Catedrala Notre Dame* câteva cărți: *„Fleurs de Tahiti"*, două volume, publicate de *Pacific Promotion*, Tahiti; *„Les lagons"*, publicată de Polymages; *„Guide des fleurs de Tahiti"*, de Daniel Pardon; *„Guide de la faune marine dangereuse d'Océanie"*, deuxième edition, de Claude Maillard și Yves Lefèvre, Editions *Au vent des Îles*, Pirae, Tahiti, 2010; și *„Guide des recifs coralliens de Tahiti et ses îles"*, de Bernard Salvat și Philippe Bacchet, Editions *Au vent des Îles*, Pirae, Tahiti, 2011.

Să am ce citi la hotel.

Două opere (tapiserii) din 1946 ale lui Henri Matisse având tematică polineziană (Cerul – *sus*, Marea – *jos*).

Un ghid al florilor tahitiene, cumpărat de la librăria locală.

Am aclimatizor în cameră să reglez temperatura (prin telecomandă). Minimum 15°C pot pune.

- Nu înțeleg engleză, îmi răspunde un băiețel maroniu, ocupat să ude plantele din ghiveci cu un furtun.

- Păi, te-am întrebat în franceză...

- A, da?!

Înaintea venirii europenilor, Insula Tahiti era divizată între clanuri locale, conduse de un *ari'i rahi* (șef), *lato'ai* (sub șefi) și *ari'i* (nobili).

La mijlocul sec. al 19-lea, Amiralul francez Du Petit-Thouars se impune șefilor locali și monarhiei lui Pomare, și Tahiti devine stat suveran al Franței, păstrând Regina Pomare pentru afaceri interne ale insulei.

Tahiti se află la vest de Chile (7500 km), și la est de Australia (6000 km).

Istorie tahitiană ilustrată: cedarea Tahiti-ului și sosirea lui Bouganville.

Tratamente terapeutice în stațiuni balneare (*spa*) polineziene:

- masaje cu pietre încinse;
- măști faciale din fructe proaspete și plante;
- înfășurare în frunze de plante și de banane;
- băi în căzi cu flori proaspete;
- spălarea corpului cu vanilie; etc.

M-am interesat de o excursie în Insula Paștelui (care aparține de Chile), cu vestitele statui preistorice, dar *Air Tahiti* mi-a răspuns că e foarte departe, și nu au zboruri până acolo. Trebuie mai întâi să ajung la Santiago de Chile, și de acolo să iau un avion spre Insula Paștelui (care se află situată tot în sudul Oceanului Pacific).

Amiralul francez Bruat a propus orașul Pape'ete ca port și capitală a Polineziei Franceze în anul 1843. Guvernul francez a acceptat. Începând din 1963, acesta a fost dotat cu infrastructură modernă datorită Centrului de Experimentări Pacifice.

Tratamentele terapeutice sunt o bună afacere în Tahiti.

Turul insulei Tahiti

Cu *Tahiti Nui Travel*, fac turul insulei, dar numai partea vestică (4.850PF), o jumătate de zi.

Îmbietoare invitație a Tahiti Nui Travel *la* Turul insulei.

În prezent, populația Indoneziei Franceze ajunge la 270.000 locuitori: indigeni, europeni și chinezi.

28.00 de locuitori ai Pape'ete. 70.000 în insula Tahiti.

60% din populația insulei locuiește în capitală și împrejurimi. Interiorul Tahiti-ului este nelocuit. Doar pe coaste trăiesc oameni.

Medicalul e gratuit. Bogații locuiesc în munți. Ei au *jaccuzzi*, piscine. Săracii, în văi.

Franța e pe locul 2 în lume la suprafața maritimă (după Statele Unite). Fiecare insula are dreptul la 250 mile maritime în jur pentru pescuit.

Casă veche.

Casă veche din 1892.

Plantații de cocotieri, din care se scoate *coprah*, folosit în farmaceutice, cosmetice, mâncăruri.

Plantație de cocotieri.

Monoi = ulei făcut din nucă de cocos.

Nui = mare (ca dimensiune).

Iti = mic.

Ananasul e adus din Moorea.

Oprim la *Pointe Venus*. Farul din 1867, ridicat din roci și corali, de 8 etaje (25 m la început, dar în 1963 s-au mai adăugat 7 m). Construit sub regina Pomare IV, de comandantul Comisar Imperial Căpitan de Geniu Treze Garde.

Monument dedicat lui James Cook, care a clădit un observator în 1770.

Monument Evanghelist ridicat în 1997, la două secole după venirea misionarilor.

Plaja Matavei, cu nisip negru, cum mai văzusem în *Hawaii*, Insula Mare. Se vede vârful muntos Orohena (2241 m). Arbori cu fructe late *Tiliaceus*, care-s folosite ca... farfurii pentru mâncat.

Farul de la Pointe Vénus (Teara o Tahiti – Mahina).

Plăcuța memorială a Farului de la 1867.

Monument dedicat lui James Cook.

Locotenentul William Bligh a ancorat aici la 27 octombrie 1788, dar echipajul a refuzat să mai meargă. John Adams, unul dintre membrii echipajului rămas pe insulă, a avut 8 neveste tahitiene și 32 de copii, după 20 de ani, când l-au regăsit englezii.

6 mm/an se scufundă insula, iar oceanul se ridică 3,5 mm/an.

Autocarul merge spre est.

Spaniolii au adus cai, nemții - capre și britanicii - vanilie și pisici.

Femeile celibatare poartă floarea în partea dreaptă, cele căsătorite în partea stângă; dar dacă o femeie pune floarea la spate în stânga, înseamnă că... este căsătorită, dar nu suficient! (Poantă spusă de șofer, care-i francez și are un accent specific când vorbește engleză).

Suntem 12 turiști din: Noua Zeelandă, Australia, Italia, SUA, Grecia.

- *Kodak moment!* [Popas pentru poze.]

Ne oprim la Tahiti Iti.

Râul Vaisha. *Grădinile de Apă Vaipahi*. Vizităm gratuit. Cascade.

Arborele de pâine (*uru*), numit așa pentru că era hrana zilnică a băștinașilor (ca pâinea în Europa). *Papiru. Taro.*

Arborele *Banyan* (cu multe rădăcini)… care crește orizontal!

Întrecerile de canoe este sportul popular pe aici.

Inele largi de flori puse pe tulpinile cocotierilor pentru ca șobolanii să nu se poată urca.

Acum în Polinezia e iarnă. Diferența dintre iarnă și vară este de… 2°C!

- Ce scrii? mă întreabă ghidul.

- Un jurnal.

Grădini de apă.

Arborele Banyan crește și în Tahiti *(este arborele național al Indiei).*

Vaima = râul pur.

Plantație de tei.

Biserica Adventistă. Apoi una mormonă.

O insula de vânzare. Sunt și cicloane pe aici (ultimul în 2010). Se întâmplă când apa e mai caldă ca de obicei. E numit și *El Niño*. Există un singur vulcan activ, în Arhipelagul Australelor, care este la 27 metri în subteran.

În 1865 au adus lucrători chinezi cu contracte pe cinci ani. Însă, după această perioadă, mulți chinezi au optat să rămână. Ei erau din sudul Chinei, de lângă *Guangzhou* (unde am făcut eu cercetările în 2012), vorbind dialectal *hakka*. Au sărbătorit 150 de ani de la sosire. Acum sunt la a cincea generație.

Grotele din Mara'a.

Marae Arahurahu. Reproduceri de statui reprezentând zei. Originalele sunt în Muzeul Gauguin. Templul a fost

Râul Vaima.

*Cu zeii (*Marae Arahurahu).

Cea mai largă dintre grotele din Mara'a.

reconstruit. În fiecare an au loc aici ceremonii dedicate vechiului cult tahitian. Henri Jacquier s-a preocupat de dezgroparea templului Arahuratu și amenajarea acestuia pentru turiști. În aceste *marae* se efectuau și sacrificii umane. Căpitanul Cook a asistat în 1777 în Tahiti la un sacrilegiu uman...

Plaje publice cu nisip alb. Plaja Vaiava.

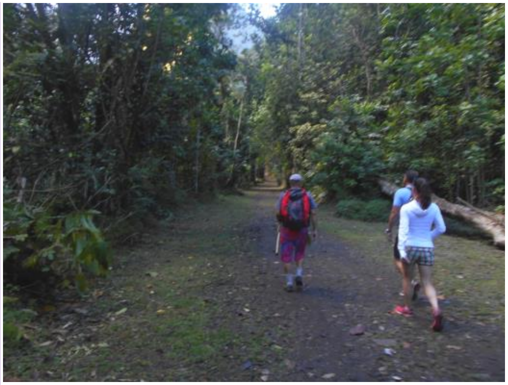
Trecem pe lângă drumul care duce la Universitate (3000 de studenți înrolați).

Aeroportul a fost construit pe lagună – singurul loc plat și suficient de lung.

Coborât în port să iau masa la *Chez Dominique*: *poisson cru au lait coco* (pește crud cu lapte de cocos). Mai mult de curiozitate, să văd ce e.

Mâncare tradițională tahitiană - pește nefiert și neprăjit.

Partea estică a insulei Tahiti Iti n-are nici drumuri de-a lungul coastei.

Cinci ore a durat turul.

Un grup de studenți, pozând în fața Universității Polineziei Franceze din Tahiti.

Țărmul insulei Tahiti Iti.

07.08.2015 – Ne-au sfătuit să cumpărăm alifie contra țânțarilor. Eu am găsit la farmacie un spray *Insect ecran*, repulsiv.

Rendez-vous sur la montagne (excursie pe munte, 6.200PF); 2h + 1h urcat pe munți.

Valea Fautava. Bambuși lungi, galbeni sau verzi. Fructul *pakaia*, dulce.

Canabis, drog ce crește pe insulă.

Frig (sunt îmbrăcat subțire) la umbra pomilor înalți.

Momba, alt arbore rar.

3 km pe drum aproape plat, plus doi km de urcuș pe munte.

Apa din izvorul Fautava este pompată și filtrate într-un container. Volumul izvorului crește în sezonul ploios.

Arbore fără frunze în sezonul secetos: *vi'i (pomme cythère)*.

Ima'a = plantă ale cărei frunze sunt folosite la dans, dar și coacerea bananelor în ele.

Sălbăticie exotică.

Mimoza, plantă senzitivă, o atingi și-și mișcă singură frunzele mari.

Plante epifite (care trăiesc în simbioză).

Rostogoliri de pietre de pe povârnișuri.

Fructul de avocado ajunge la 1 kg, ne explică Vincent, ghidul.

Faa'ti – o altă vale. În pantă, un unghi de 30°.

Într-o emisiune *Nova*, acum câteva săptămâni, în America, se relata că plantele, pomii nu pot crește prea înalți din cauza forței de gravitație, fiindcă apa și sărurile minerale nu pot urca atât de sus. Unde gravitația este mai slabă, plantele pot crește mai înalte. Iar unde gravitația este mai puternică, plantele sunt mai scunde.

Palmieri înalți.

Vupa = porumbei verzi.

Nahe = cea mai largă ferigă din Tahiti, trăind la altitudine de 500m sau mai sus.

Plante, care mai de care mai străine ochiului euro-american.

Arborele de cafea. Orhidee.

Vanilia este o orhidee.

Ponei sălbatici trăiesc în văile acestor munți.

Munții: Aorai: 2066 m, Marau: 3443m.

Coupe-coupe = cuțite lungi (un fel de iatagane) și tari de tăiat plante și arbuști prin jungle ori prin pădurile tropicale.

Fructul pasiunii.

Cucuma – fructul portocaliu de pus în salată.

Cascada Fautava, de 130 m căderea, e locul unde ne oprim pentru mâncat, băut, odihnit.

C'est magnifique!

Punct terminal. *Vista*.

Cu picioarele goale pe sol… e rece.

Trei drumeți: doi canadieni și eu. Ghidul e francez, fost militar în Baza Navală a Franței, ținut de 7 ani staționat în Polinezia.

Plantație de bumbac.

Popas.

Se-aude zumzetul izvorului cu vălurile înspumate.

Coborâm, coborâm.

Ahia (*pomme rose*), face un fruct care are gustul trandafirului.

Plantă de ananas. Plante de bumbac.

Lantana, mentă sălbatică.

Patru ore toată drumeția. Transpirat-leoarcă, mi-am schimbat tricoul. În jur de 11 km mers, într-o jumătate de zi. Mă adaptez bine la clima tropicală.

Templul Chinez. Rupt de picioare, m-am culcat la prânz, la hotel.

În port, seara, începând de la ora șase, se instalează rulote cu mâncare: bucătărie franceză (tot felul de sortimente de clătite, care-mi plac, cu banana, mango, cocos, vanilie, ciocolată, etc), tahitiană, chineză.

Toate limbile pe care le știu, le vorbesc cu accent, chiar și româna!

La cules de ananas.

Asociația chineză: Koo Men Tong.

Bucătărie pe alese.

Bora Bora, perla Pacificului

08.08.2015 – Excursie de o zi pe insula Bora Bora, supranumită Perla Pacificului.

Horaires (tem au hora no te manureva): Mersul avioanelor, la 7:30 plec din Tahiti, iar la 16:10 mă întorc din Bora Bora.

Laguna insulei arată ca o piscină multicoloră, azurie, contrastând cu vârfurile muntoase verzui Pahiai (661 m) și Otemanu (727 m) ale vulcanului.

Însemnând *păsări de mare*, conform lui Teuira Henry, autor al cărții *Ancient Tahiti*, Bora Bora cuprinde doar 38 km², formată prin erupții vulcanice de acum 4 milioane de ani și se află la 280 km nord-vest de Tahiti. Călătoriile inter-insulare se fac cu *Air Tahiti*.

Sculpturile tahitiene au forme geometrice, cu semne și forme povestind legende despre zei, oameni sau animale, plante.

Spre Bora Bora.

Laguna, ca o piscină multicoloră.

Reverendul John Osmond a contribuit la convertirea populației din Bora Bora la Protestantism (influența britanică) în anul 1818, în timp ce, pe de altă parte, francezii impuneau catolicismul.

În secolul al 19-lea, subzistența locuitorilor se datora exportului de *copra* și vanilie.

De remarcat, despre această insula, că după atacul japonez de la *Pearl Harbour* și în începerea Războiului din Pacific, în decembrie 1942, americanii, conform Operațiunii *Bobcat*, trimit 4450 de soldați, 178 de ofițeri, conduși de Amiralul Turner, 20000 tone de material de război, formând o bază militară care a durat 4 ani, până la terminarea celui De-al Doilea Război Mondial.

Vizibile mai sunt astăzi: la Anau – un tun; la Fa'anui – rampă pentru hidro-avioane; și la Fiti'li'li – alt tun.

Laguna este încercuită de o barieră de corali, care include mari insulițe (*motu*) cu plaje de nisip alb.

Stânci de strajă.

Oceanul, de la plus la minus infinit.

Un tun, amintire europeană.

Zburăm doar 45 de minute. Aeroportul se află pe insulița Motu Mute.

Bora Bora a devenit celebră după debarcarea soldaților americani și a vizitelor lui Alain Gerbault și Bernard Villaret. Jack London, de asemenea, cunoștea Bora Bora.

Pozele din avion nu-mi ies clare.

La aeroport, mă așteaptă ghidul, Tau.

Barca are un tălpice, ca la cataraman. Tau zice că e „pirogă modernă”.

Sunt italieni, francezi și eu (11 turiști).

Printr-un canal, trecem din lagună în ocean.

La plaja publică Matira, cea mai bună din Bora Bora.

Tau cântă din ukulele. Tipică atmosferă tropicală.

Facem poze, poze, poze...

Am aterizat pe insulița Motu Mute.

Tau, un ghid pe cinste.

Cu... moderna pirogă a lui Tau.

Eu am intrat în subgrupul italienilor.

- Cum se zice *fun* în italiană?

- *Divertente*, răspunde colega.

Vorbim o spaniolo-italiano-română! Ea știa numai italiană. Mi-a spus că este învățătoare în Parma și m-a întrebat cât are salariul o învățătoare în America.

Ne udă stropii. Tau face special valuri.

Snorkeling în ocean, la 15 m adâncime. Respiri pe gură. Se văd peștii negri – parcă îi prinzi în mână, dar ei scapă. Apa e clară, se zărește fundul (alburiu-cenușiu – după alge!).

- *Fantastico*!, exclamă italienii. *Belissimo*!

Se numește *La Place des Requins* (Locul Rechinilor).

Eu văzusem animale mari pe fund, prin ochelarii dați de scafandru, dar erau rechini gri și baracude. Ni se spune că rechinii sunt hrăniți toată ziua de organizatori, deci sătui.

Al doilea popas în lagună.

Apa e până la brâu. Fundul e alb.

Snorkeling *în ocean.*

Popas în lagună.

Sunt calcani Manta, animale - pești plați, negri, cu ochii bulbucați deasupra și cu gura dedesupt, coada lungă de un metru. Le atingem pe corp, dar nu pe coadă. Prin apă înoată și pui de rechini, domesticiți!

Se vede așa clar în apă cu ochelarii de scafandru! Apa e verde în interior și albastră pe marginile lagunei.

Să trăiești viața din plin!

Facem turul lagunei.

- Și acum, o să devin celebru în România!, râde Tau, văzându-mă că-mi scriu jurnalul și-l descos cu tot felul de întrebări.

La *Grădina de Corali*, un parc acvatic natural, cum nu mai văzusem decât la *Cairns*, Australia, în 2003.

E un curent mare de apă astăzi, trebuie evitat. Am sărit din barcă pe un ciot de corali și m-am zgâriat la picioare.

Pare ca un acvariu privind spre apă: pești zebrați, mici, alb-negri, pești galbeni. Corali mulți. Mă țin de tălpicul balansoar al bărcii cu motor.

Tau cântă în italiană *Marina, Marina, Marina*.

Un rapid tur al insulei.

Italienii zâmbesc și fredonează și ei.

Melodia era și-n românește parcă prin anii '60, când eram copil, pe vremea lui Gheorghiu-Dej.

Crede-mă, Marina,
Că mă doare splina,
Splina și ficatul,
Când te văd cu altul.

Șalupa merge cu viteză și ne udă continuu stropii, ca ploaia…

La prânz, pe un *motu*, avem *miam miam* (mâncare) în stil tahitian: platou făcut din foi împletite și o frunză lată în mijloc.

Tau la *ukulele* și Teonui, vărul lui, la *giambi* (*tam-tam*, tobă tahitiană).

O balenă face valuri, dincolo de lagună.

Balenele cu cocoașă parcurg din Antarctica în Polinezia 7000 km.

Ele se hrănesc cu creveți și pești mici, aflați din belșug în zona antarctică.

Dar, pentru reproducere, în perioada august-noiembrie a fiecărui an, ele vin în apele calde ale Pacificului de Sud.

Șalupa și… șaluparii!

Tau cântă la ukulele.

Îl acompaniez la giambi.

Balena cu cocoașă este o specie de cetacee, care trăiește peste 40 ani, cântărește 25 tone (!) și are o lungime de 15 metri. Femela este mai lungă cu 1-2 metri decât masculul. Puiul de balenă, la naștere, cântărește 800 kg, iar lungimea sa ajunge la 4 metri. În perioadele de împerechere au loc parade amoroase, cu salturi spectaculoase și cântece ale masculului.

Există puncte de observație ale balenelor pentru turiști.

Am făcut din nou baie în lagună.

Apoi, demonstrații: cum se împletesc foile și cum se sparge o nucă de cocos (înăuntru este apă de cocos). Partea albă, *copra*, dacă o storci, obții lapte de cocos, iar dacă o lași la uscat, la soare puternic, iese uleiul de cocos (ce are multe întrebuințări).

Când mă uit la ceas, era 15:20, iar avionul meu înapoi spre Pape'ete pleca la 16:05.

- Nicio problemă!, exclamă Tau.

Și-n 10 minute, cu „piroga" sa cu motor, am ajuns la micuțul aeroport din Bora Bora.

Demonstrații practice: împletirea frunzelor și spargerea nucii de cocos.

Trăiesc repede. Trăiesc prea repede. Îmi trebuiesc câteva zile să adulmec această zi densă.

Noii veniți în aeroport sunt întâmpinați cu cântece. O veselie continuă... Un cuplu francez din Marseille îmi spun că ei sunt în excursie în jurul globului cu avionul, poposind câteva zile într-un oraș, apoi, zburând în altul.

Bora Bora e considerată „aproape-atol” (*presqu’atoll*) pentru că are o suprafață înaltă și alta joasă, iar centura de corali din jurul lagunei este o treime sub apă.

Așadar, ca-n mulțimea neutrosofică, avem trei tipuri: atol, aproape-atol și neatol.

Există un pasaj, numit Te Ava Nui, între *motu* Tevairoa și *motu* Toopua. Insula din interior 9 km lungime, 4 km lărgime și circumferința de 32 km) este insula înaltă (neatol). Dar centura coralieră din jurul ei, cu *motu* și *hoa*, formează un atol.

Populația insulei (9.000 de persoane) este în întregime dedicată industriei turistice.

O zi greu de eliminat de pe retină.

Laguna are suprafața de 80 km², de trei ori mai întinsă decât cea terestră.

Misionarii protestanți ajunși în insula Bora Bora au distrus multe temple tahitiene (*marae*), dar au mai rămas: *marae Nonohaura, marae Taaianapa* (restaurant în 1963) și cel mai mare, *marae Farerua*; și petroglife (cum am văzut și la indigenii din America).

Insula a avut multe nume înainte: *Vavau, Mai Te Pora* (adică: iscată din tenebre sau create de zei), *Popora*, *Pora Pora* („noul-născut") și în final, Bora Bora.

Primul rege, conform legendei, s-a născut din dragostea dintre o faleză și o piatră, numele său fiind *Firiamata* o *Vavau*. Apoi, războaiele între clanurile a trei districte ale insulei: *Faranui*, *Nunue* și *Anau* pentru supremație. Se impune Pui, din partea districtului *Faranui*.

În secolul 19 urmează regii Tapoa I și Tapoa II, apoi reginele Maevarua I I Terii Maevarua II, ultima începând din 1873, cedând, însă, în 1888 insula Franței.

Oameni zâmbitori pe străzi, binevoitori.

Clima dulce te face dulce...

Polinezienii cântă și dansează frenetic.
O baladă lagunară îți încântă auzul.

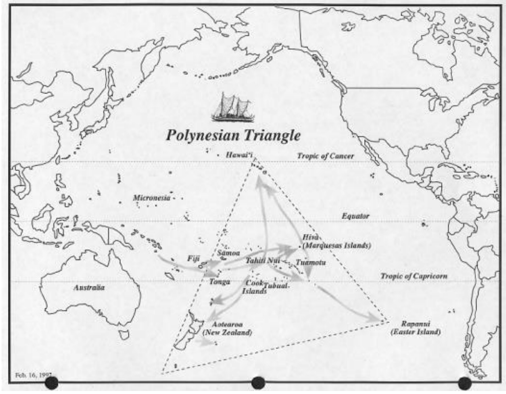
Apus de soare în Pirae

Prin *triunghi polinezian* se înțeleg insulele cuprinse în triunghiul formar din insulele *Hawaii* (în nord), *Insula Paștelui* (în est) și insula *Noua-Zelandă* (în vest).

Populația indigenă provine din sud-estul Asiei. Thor Heyerdahl, conducătorul celebrei expediții *Kon-Tiki* din 1947, plecând din Peru, America de Sud, a demonstrat doar că *se putea* ajunge în insulele polineziene, folosind curentul oceanic est-vest.

În Oceanul Pacific, locuitorii indigeni ai insulelor se împart în trei grupe: *Polinezia*, *Micronezia* (arhipelagurile *Mariane*, *Caroline* și *Marshal*) și *Melanezia* (*Noua Caledonie*, *Fidji*, insulele *Solomon*, *Noua Guinee*, *Vanautu*).

Odată cu sporirea europenilor (1767 - Wallis, 1768 - Bougainville, 1769 – Cook), apar documente scrise în limba tahitiană:

Triunghiul polinezian.

Thor Heyerdahl și echipajul Kon-Tiki.

După un deșert nisipos... iată că există și un deșert oceanic!

- 1810, un abecedar;
- 1818, Evanghelia;
- 1819, Codul Pomare;
- 1838, Biblia, etc.

În 1972 se creează Academia Tahitiană, iar *Université de Polineésie Française* a fost înființată în 1987.

Textile tahitiene se citesc ca-n română, scrierea fiind fonetică.

Limbile austroneziene se vorbesc în: *Polinezia, Micronezia, Melanezia, Indonezia* și *Malaezia*.

75% din populația polineziană franceză trăiește în insulele Tahiti și Morea.

Cele mai înalte vârfuri din Tahiti sunt Orohena (2241 m), Marau (2093 m) și Aorai (2066 m).

Polinezia a beneficiat de ajutoare economice substanțiale din partea Franței.

Plaje tahitiene te răsfață.

Dar ultimii președinți polinezieni au militat pentru autonomie (Gaston Flosse și în prezent Edouard Fritch) sau chiar independență (Oscar Temaru).

Artizanatul polinezian e diversificat - modern, tradițional sau mixt -, specific tahitiene fiind: *pareo, tifaifai, tapa*. *Tapa* este scoarța bătută, presată.

Pareo sunt veșmintele tradiționale polineziene pentru femei și bărbați, făcute din *tapa* și ornamentate cu motive decorative de flori (tiare).

Culorile aprinse, vivace – specific tropicale. *Pareo* pot fi executate manual, dar există și o uzină, *Tahiti Art Maohi*.

Sculptura: în lemn (cotiar, maru maru, miro), piatră, corali, scoici, oase și dinți de rechini.

Tatuajul polinezian este o artă, practicată abuziv, mai ales de către tineri, și înfățișează motive tradiționale.

Privind gestionarea spațiului maritim, se prevede protejarea animalelor și plantelor acvatice pe cale de dispariție și a zonelor interzise sau reglementate privind pescuitul.

Pareo, *veșminte tradiționale polineziene.*

Tatuajul polinezian, o artă practicată intensiv și... abuziv.

În lagune nu se permite deplasarea vaselor cu motor la o viteză mai mare de 20 noduri (*knots*) pe oră.

09.08.2015 – Duminică după-masă. Totul este închis: buticurile, piața. Rar ceva deschis. Autobuzele nu circulă.

Am luat-o la întâmplare pe străzile aproape pustii ale capitalei și m-am trezit în *La Place de Pirae*, exact unde-aș fi vrut să ajung cu autobuzul.

Pe plaja *Aorai Tihihai* cu nisip negru, format din material vulcanic, corali, cajou. Nisipul e împregnat cu puncte sidefii ce lucesc la soare. Fac baie, mă bronzez și sunt arămiu ca un tahitian din pânzele lui Gauguin.

Tineri cu caiacuri prin valuri.

Plajă neagră, parcă-i plină de cenușă.

Apus de soare în Pirae și e timpul pentru mine să mă retrag.

La tropice se-ntunecă devreme (la ora 17:47, și brusc).

Înserare tahitiană.

O plimbare prin Paradis

La Foire de la Rentrée Scolaire în Pirae (Târgul Începutului de An Școlar). Îl vizitez și eu, tocmai ieșit de pe plajă. Seara a fost prezentat și la televiziune, pe canalul *Polinésie 1*, la telejurnalul de la ora 19:00.

Târgul Începutului de An Școlar.

Am cumpărat un DVD cu muzică în limbile tahitiană și *paumotu* (din Arhipelagul Tuamotu), de un cântăreț local renumit, MAPU, intitulat *Waikapi*, având melodii înregistrate în studioul *Wiking Pape'ete* (15.000PF).

Amintiri dulci...

Direcția: Punaavia, *la* Musée de Tahiti et des Îles.

11.08.2015 – Cu autobuzul de Papara (250PF), stația de lângă Piața Centrală din Pape'ete, la *Musée de Tahiti et des Îles*, situate în comuna Punaavia.

Europenii ce locuiesc aici deprind cuvinte și expresii în tahitiană. Ca să nu vorbim de toponime, care provin toate din tahitiană sau din alte limbi polineziene.

Polinezia, etimologic, înseamnă: *multe insule*.

Polinezia: multe insule.

11 ore diferență de fus orar între Pape'ete și *Paris*.

Pe strada Générale de Gaulle. Parohia St. Joseph Messes.

Plimbare prin paradis...

Multe resorturi, unde cred, prețurile-s orbitante.

Plaje cu multe pirogi. Bună idee de a atașa un tălpic (balansoar) unei bărci – pentru echilibru.

La Route du Monoi (ruta uleiului de cocos), care este prelucrat din *copra*.

Mirosul înflorat, parfumat permanent al aerului te binedispune.

Centrul Comercial *Tamaru Nui*.

Pépinière Tamaru: Arbres Fruitiers.

Școala de Dansuri Tradiționale *Ori Nui*.

Am ajuns la Muzeul Tahiti-ului și al Insulelor (*Te fare Mahana*).

Bărcile invită la relaxare pe fiecare plajă.

Ruta uleiului de cocos, explicată turiștilor.

Spectaculoasele dansuri polineziene...

Exponatele se referă la viața cotidiană și religioasă a polinezienilor înaintea sosirii misionarilor europeni.

La 16 august 1773, dimineața, două vase, „Resolution” comandată de James Cook, și a doua „Adventure”, comandată de Tobias Forneaux, s-au apropiat de Tahiti, satul Tautira, cam la 2 km de recif. Căpitanul Cook se întorcea din *Antarctica* și *Noua Zeelandă*. Locuitorii, cu lăstari de plante în mână, semnificând pacea, s-au apropiat de noii vizitatori. Aproximativ 100 de pirogi au înconjurat vasele. La prânz, din cauza vântului, cele două vase sunt împinse spre reciful de corali. Căpitanii au ordonat coborârea ancorelor. Apoi, briza dinspre țărm spre larg a ajutat la depărtarea vaselor de recif.

A doua zi, *Resolution* și *Adventure* au fost găsite naufragiate în Golful Vai-te-piha al satului Tautira.

Ancora vasului *Resolution* a fost recuperate, dar cele trei ancore ale vasului *Adventure* – nu.

La 27 aprilie 1978, un tahitian (Charles Lehartel) a descoperit la 40 metri adâncime o ancoră, care era înglobată în corali. După o lună de muncă subacvatică, abia a putut fi desprinsă de reciful coralier. Este, deci, foarte probabil, ca cele două ancore să fie complet îngropate în reciful coralier.

Prin Muzeul Tahiti-ului și al Insulelor.

Studiind jurnalul de bord al căpitanului Cook, o echipă de cineaști britanici și neozeelandezi (Phil Keilog, David Lean și Eddie Fowlie) au debarcat în Tahiti în ianuarie 1978 pentru a realiza două filme: unul despre cele trei ancore pirdute, celălat destre căpitanul William Bligh și despre *Bounty*.

În grădinile Atea sunt vreo sută de specii de plante: 1/3 indigene, 1/3 introduse din alte insule polineziene și 1/3 introduse în perioada modernă.

900PF intrarea la *Muzeul Tahiti și Insule*, plus expoziția privind navigația polineziană.

Introducerea de noi specii de plante și animale în habitatul izolat și sărac în diversitate al unei insule a dus la dezechilibre ireversibile în faună și floră.

Plante utile aduse de om: cocotier, *taro*, cafea, vanilie, tomate etc.

Cărţi poştale.

În grădinile Atea.

Taro, regina rădăcinoaselor.

Plante ornamentale aduse de om: *hibiscus*, flamboiante, laleaua de Gabon etc. au prins rădăcini și-n vegetația naturală, amenințând florile rare autohtone: tiare, *cyrtandra*, orhideele.

Alte ierburi, microorganisme, animale mici au parvenit involuntar pe insule, odată cu omul.

Există circa 1 milion de moluște în Polinezia Franceză, din patru clase: *poliplacofore, astropode, bivalve, cefalopode*.

În centura inter-tropicală a Pacificului se manifestă două fenomene duale: *El Niño* și *La Niña* (în spaniolă ele înseamnă „copilul” și „copila”), care au loc datorită fenomenului de retro-acțiune între atmosferă și oceanul mondial.

El Niño: când, în zone secetoase, la un moment dat plouă abundent.

La Niña: când, în zone ploioase, la un moment dat e secetă.

Acestea, de obicei, se manifestă pe coastele Americii de Sud.

Plante ornamentale importate.

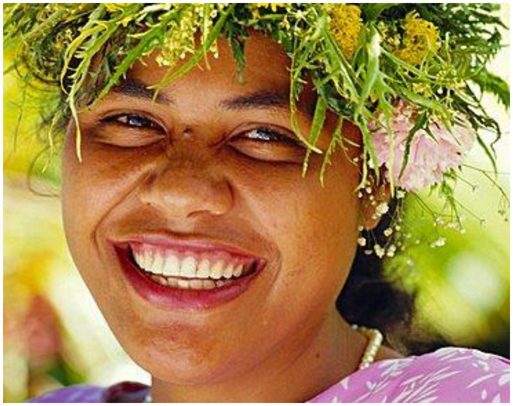
Climat oceanic tropical. Alizeele bat dinspre sud spre est și dinspre nord spre est.

În apă avem: curentul sud-ecuatorial și curentul Humbold.

Se găsesc aproximativ 120 de corali în aceste arhipelaguri, repartizate în 40 de genuri, dintre care: *Acropora, Fungia, Herpolita, Montastraea, Paciloopora, Porite*.

Privind locuitorii, Polinezia a fost populată, conform ADN-ului, de asiaticii din sud-est între anii 800-1300 d.C.

S-au descoperit probe că au avut loc contacte și cu America de Sud, deoarece cartoful dulce (*pomoea batatas*) de origine americană a fost cultivat în Polinezia, iar denumirea sa polineziană (*kuumara*) este împrumutată dintr-un dialect sud-american, unde se numea *kumar*.

Figuri polineziene.

Dar, și invers, găina sălbatică (*Gallus gallus*), originară din Asia de Sud-Est, a fost transportată și în America de Sud.

Fuste din foi și frunze de plante ca-n *Hawaii*.

Tatuajul se aplică tinerilor între 15-20 de ani și înseamnă trecerea la maturitate.

În special în insulele *Marchize* și *Noua-Zeelandă* (de tribul indigen *maori*), *tapa* (sau *abu*) se fabrica din arbori diverși (*uru, 'ora, mati*) și se folosea la îmbrăcăminte, covoare, paturi.

Pescuitul se făcea cu coșuri, plase, capcane, năvoade și era însoțit de ceremonii religioase.

Se ocupau și de horticultură.

Obiecte sacre, în lemn sau piatră (*to'o* sau *took*), sub formă de bastoane sau tuberculi de stuf sau răchită cu pene și *tapa*.

Divinitățile ancestrale, simbolizate prin imagini antropomorfe (atribuiri de sentimente umane plantelor sau animalelor).

Exponate diverse din Muzeul Tahiti-ului și al Insulelor.

Zeul 'Oro în insulele *Societății*. (Aceste insule au asemenea denumiri pentru că sunt grupate ca o societate).

Sosirea omului alb în insulele polineziene. La început, misionarii evangheliști (corabia „Duff"), apoi, catolicii, mormonii (englezi, francezi, spanioli și americani).

Pomare I, Regele Tahiti-ului, 1743-1803, care a format o dinastie.

Din șef al districtului Pare, ajutat de matelotii dezertori cu arme de foc și prin relații cu comandanții navelor englezești, ocupă Templul *Marae* din Papara și devine stăpânul insulei.

Înscăunarea lui a devenit posibilă datorită „Răscoalei Matelotilor".

La 26 octombrie 1788 sosește în Golful Matavai, pe vasul *Bounty*, sub pavilion britanic, expediția condusă William Bligh, însoțit de un grădinar (David Nelson) pentru a strânge arbori de pâine (*uru*) și a-i transplanta în insulele *Antile Engleze*, ca să poată servi drept hrană pentru sclavi.

Uru, fructul arborelui de pâine.

Mateloții mai fuseseră în Tahiti cu Căpitanul Cook, în anul 1777.

Față de ploaia și ceața din Anglia, soarele, și florile, și plantele tahitiene păreau un adevărat paradis terestru pentru ei... Un vis cu ochii deschiși.

Echipajul rămâne cinci luni pe insulă, timp în care ei exercită asupra băștinașilor o influență profundă.

În martie 1789, înainte de a ridica ancora, câțiva marinari dezertează, dar sunt prinși și aduși la bordul vasului *Bounty*, care ridică ancora.

Dar spiritul răzvrătirii izbucnește din nou, când vasul se afla în larg, lângă insula Tonga din Pacific.

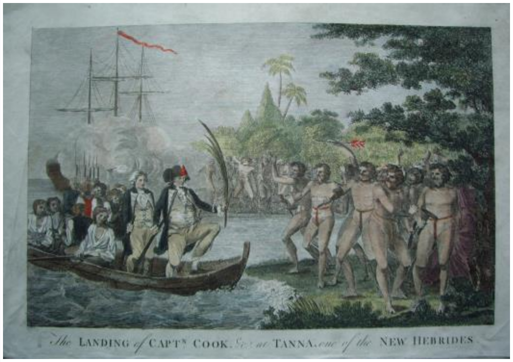
Conducătorul răscoalei, Christian Fletcher, împreună cu alți 24 de marinari, îi debarcă pe William Blight, alături de 17 marinari loiali lui, pe un *cutter* (ambarcațiune mică, având un singur catarg).

Fletcher și însoțitorii săi se-ndreaptă spre Arhipelagul *Australelor*, căutând să se stabilească la Tubuai, dar populația locală se opune.

Atunci se întoarce în Tahiti pentru a-i debarca pe cei care doresc să rămână aici (16 marinari), deși aici puteau fi depistați repede de autoritățile engleze.

Fletcher și cu 8 marinari rămași, plus câțiva tahitieni, fondează o colonie pe insula *Pitcairn*.

Căpitanul Cook, văzut în diverse ipostaze.

Pentru a scăpa de urmăririle englezilor, marinarii rămași construiesc o goeletă (navă cu pânze, având 2-6 catarge), lungă de 10 metri, și-o botează „Resolution”.

Aceștia ajută și pe Tu-Tina Mate (1743-1803), șef al districtului Pare-Arve, să biruiască pe ceilalți șefi de districte, devenind el astfel primul Rege al Tahiti-ului unit, sub numele de Pomare I-ul.

Europenii i-au furnizat arme de foc: „muschete” se numeau în Evul Mediu, aveau fitil, și arătau precum archebuza.

Dar sosește un vapor englez, „Pandora”, venit să caute marinarii dezertați, în anul 1791.

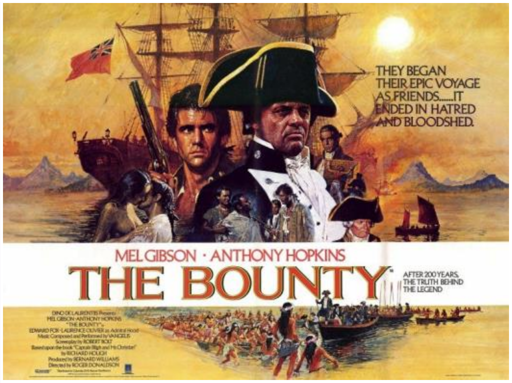
Unii caută să fugă cu „Resolution”, iar alții se ascund în munți, dar sunt capturați datorită intervenției lui Pomare I-ul.

O parte dintre marinarii răzvrătiți au pierit în valuri.

William Blight a scăpat. El și-a îndeplinit misiunea în 1792, transplantând arbori de pâine din Tahiti în *Antilele Engleze*.

Această răscoală, devenită celebră, de la bordul vasului *Bounty*, a atras cineaștii.

Două producții cinematografice au fost făcute: în 1935, de către Charles Laughton, și în 1962, în care au jucat actorii Trevor Howard și Marlon Brando.

S-au turnat câteva filme istorice cu acțiune polineziană.

Așa s-a născut familia regală Pomare, dintre care e renumită regina Pomare Vahine a IV-a (*vahine* = femeie, în tahitiană). (Curios că avem și noi în limba română nume de familie precum Pomaru!)

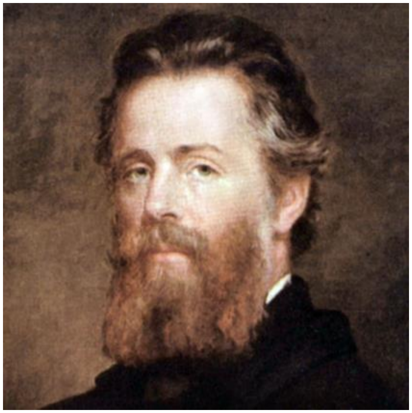
Ultimul rege al Tahiti-ului, Pomare al V-lea, 1877-1880, neavând urmași direcți și fiind bolnăvicios, cedează statul său Franței.

Paradisul literar – scriitori de pe glob care au descris ospitalitatea oamenilor din sudul Pacificului:

- Herman Melville, scriitor american, în cărțile *Typee* (1846) și *Omoo* (1847);
- Pierre Loti, marinar francez, în *Rarahu - idylle polynésienne*, roman autobiografic (1879);
- Robert-Louis Stevenson, scriitor scoțian, celebru datorită romanului *Comoara din insulă*, a publicat *Scrisori din Mările Sudului*;
- Victor Segalin (cel care a anunțat moartea lui
- Gauguin pe atolul Atuana), francez, în *Les Immémoriaux* (1904);
- Rupert Brooke, poet englez, prin poemul *Manua* (1914) ș.m.a.

Regina Pomare Vahine a IV-a.

Americanul Herman Melville.

Francezul Pierre Loti.

Expoziția de pirogi și bărci cu balansor și bărci largi.

Pandanus (plante aromatice cu frunze mirositoare); folosit pentru fabricarea de acoperișuri pentru hoteluri. În trecut era folosit la construirea de pirogi.

În 1769 existau și pirogi duble, așezate ca doi tălpici și prinse cu bârne transversal, formând un fel de sanie de apă.

Piroga era construită în întregime din materiale vegetale.

Lansarea la apă a unei pirogi se făcea în prezența întregii populații a unui district, a preotului și a regelui.

O piatră plată, lungă de vreun metru, cu inscripții, a fost descoperită în Valea Tipaeru'i din Fa'a'a în bordură cu zonele 'Oti'oti-roa și Fenua-'ura; a fost numită „Nā maeha'a nō Tipaeru'i”, din anii '90. Dar, din păcate, nu s-a descifrat mesajul ei.

Există „Legendele Gemenilor” care ar putea fi conectată cu această petroglifă: Tetauri trăia în bună înțelegere cu nevasta lui în tribul *Fa'a'a*. Între timp, un război pornește. Tribul *Puna'auia* atacă tribul *Fa'a'a*.

Expoziție de pirogi și bărci.

Ros de îndoială, Tetauri nu știe ce să facă: să meargă la luptă ori să stea să-i nască soția.

La început nu vrea, însă, nevasta îl îndeamnă să se ducă. „Divinitatea va avea grijă de mine”, îl consolează ea. Tetauri își aduce nevasta în Valea Tipaeru'i, unde construiește o căsuță acoperită cu foi de *'ōpuhi* și adaugă un foișor, unde ea să poată găti. Apoi, Tetauri pleacă la război.

Lupta se amplifică, iar Tetauri își dă seama că vor fi înfrânți în Puna'avia. Se depărtează de colegii de luptă și se retrage în Valea Tipaeru'i, la refugiul nevestei sale.

Dar aceasta murise la nașterea a doi gemeni, care, mai târziu, au murit și ei – fiind fără îngrijire.

Tetauri, de durere, plânge continuu, apoi sapă o groapă în care îi înmormântează pe toți trei și o acoperă cu o piatră groasă și plată.

Există și astăzi piatra, iar pe ea sunt gravați doi gemeni și un țipar.

Se zice că țiparul este gardianul acestui mormânt.

„Ia Orana / Gauguin”, album dedicat pictorului în anul 2003, la centenarul morții sale, *(Somogy Éditions d'Art, Paris)*. Fotografii, manuscrise, desene, picturi din perioada 1891-1903, din insulele Tahiti și *Marchize*.

Un tărâm de legendă, Tahiti.

Un desen în ciornă dintr-o scrisoare a lui Gauguin.

Câteva dintre pânzele sale cele mai cunoscute: *Arearea*, 1892, *Oviri*, 1894-5, *Autoportrait à l'ami Daniel*, 1896, *Le cheval blanc*, 1898, *Est l'or de leur corps*, 1901. Ultima, nud, este în reproducere și-n hotelul meu.

Ia uite, domnule, mașini *Dacia Duster* se vând și-n Tahiti și peste tot în lume!

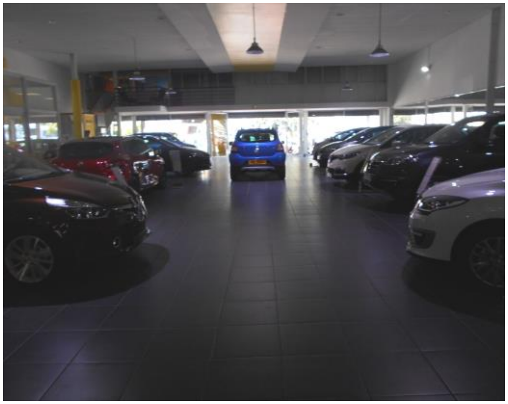
1,6 l; 110 CV/DIN, 2.390.000PF.

Renault a cumpărat uzinele *Dacia*. Unele au logo *Renault*, altele au logo *Dacia*. Cică se vând bine în Franța, în Tahiti... Îmi plac aceste *Renault Twizy*, cu un singur loc în față și altul în spate, cât un sfert de mașină... parcă-ar fi trotinete!

Curțile caselor sunt adevărate grădini botanice. O splendoare de culori și parfumuri!

Le Palais des Glaces (Palatul înghețatelor)! 35 sortimente de înghețată și cumpăr câte o cupă din trei sortimente (900PF), apoi le schimb ziua următoare. M-am abonat la... înghețată și clătite!

Dacia *se vinde bine și în Tahiti-*

Renault Twizy *e drăguț!*

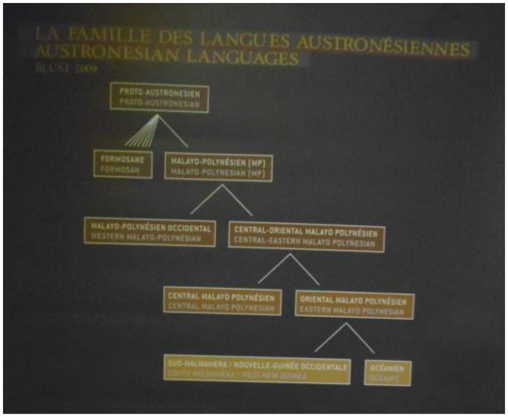
Iar clătitele, la fel: cu banane, cu ananas, cu guam, cu nuttela, cu ciocolată (desigur!), cu vanilie, cu cremă, cu marmeladă, cu gemuri diferite. Și pe acestea le vânez de la o zi la alta...

Pentru sănătate, e recomandat să schimbi des felurile de mâncare.

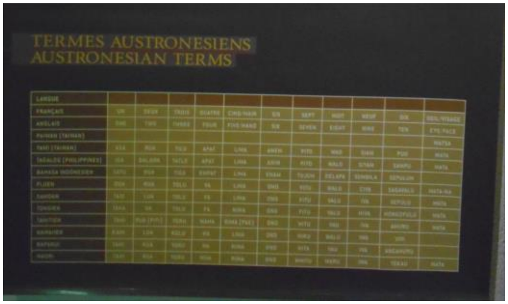
Delicioasele clătite franțuzești.

Îmi cheltui ultimii bani pe cărți. Am mai cumpărat un *Guide de conversation tahitien/de poche*, de Louise Peltzer și Vahi Sylvia Tuheiava-Richaud, ilustrații de J.-L. Goosé (Editura *Assimil, Chennevières sur Marne, France*, 2011).

Familia limbilor austroneziene.

Mi-a trezit curiozitate și lexicul (cuvintele cu mai multe vocale decât consoane; silabele sunt aproape toate accentuate; o silabă are fie numai vocale, fie o consoană și mai multe vocale; rare silabe cu două consoane; 5 vocale *(a, e, i, o, u)* și nouă consoane *(f, h, m, n, p, r, t, v)*.

Termeni austronezieni.

O curiozitate este că există două negații: *negația totală*, când propoziția este sigură 100%, și *negația parțială*, când propoziția este adevărată într-un procent mai mic

de 100%. Ca în logica neutrosofică, avem: afirmativ, parțial negativ și negativ. Trei posibilități. Termenul negativ se plasează întotdeauna la începutul propoziției. Pentru negația totală se utilizează termenii:

- *Aita* – dacă propoziția începe cu un verb;
- *E'ere* – dacă propoziția nu începe cu un verb;
- *E'ita* - indiferent dacă propoziția începe sau nu cu un verb;
- *Eiaha* - pentru interdicție.

Exemple:

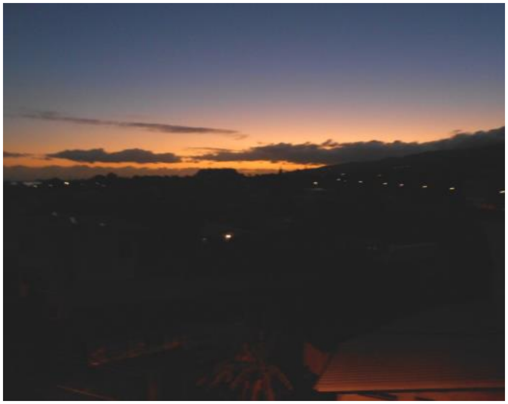
- *Aita e na nei.* (Nu plouă.) Este 100% adevărat că nu plouă – *negație totală*.
- *E'ita o Tina e'ori.* (Tina nu va dansa.) Este probabil (nu sigur) că Tina nu va dansa – *negație parțială.*
- *E'ere tera fare nu matou.* (Această casă nu este a noastră.) *Negație totală*. Propoziția nu începe cu un verb.
- *Eiaha e ta'i!* (Nu plânge!) – interdicție.

Memorabilia:

- Nu se practică ciubucul.
- Dacă ți se oferă daruri să nu refuzi.
- Este indicat să faci daruri la rândul tău.
- Nu este politicos să interoghezi pe cineva despre originea sa.

Există un adevărat cult al florilor în Tahiti.

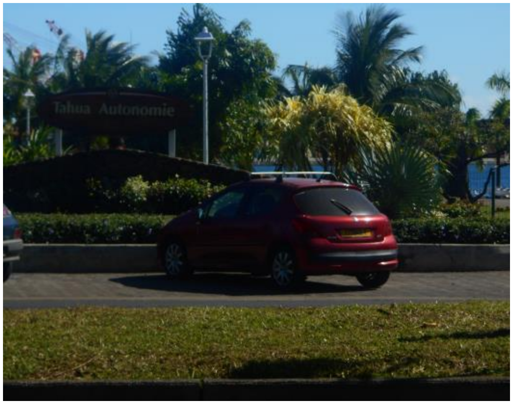
Seara vine repede cu în combinații de culori gauguiniene.

- Tonul (vocii) face muzica.
- Înainte de a acționa, observă și cugetă.

Alte curiozități lingvistice (din punct de vedere indo-european):

- în limbile polineziene, ordinea cuvintelor este: Verb-Subiect-Complement, nu ca în română, Subiect-Verb-Complement:
  Ua 'ite te 'orometua i te mau tamari'i. (A vedea învățătorul pe copii = Învățătorul i-a văzut pe copii).
- există propoziții fără verbe și propoziții fără subiecte;
- prin redublarea unui cuvânt se formează micimea, pluralul, iterativul, durativul:
  Manu = pasăre, iar *Manumanu* = musculiță;
  Horo = a fugi, iar *Horohoro* = a fugi mereu, a fugi peste tot, și *Hohoro* = a fugi amândoi, împreună;
- articolul definit *te* plasat în fața unui verb îl transformă în substantiv;
- pluralul se formează prin înserarea termenului *mau* în față: *Te tane* = bărbatul, *Te mau tane* = bărbații;

Imagini stradale.

- orice cuvânt poate deveni atribut sau adverb;
- există cuvinte care sunt și verbe, și substantive;
- nu există conjugări;
- timpurile verbelor se formează prin plasarea unor termeni în fața infinitivului: *ua* – pentru trecut, *e* – pentru viitor, *tē*, urmat de *nei, na* sau *ra* – pentru prezentul continuu; exemple:

  Ua reva te vahine. (Femeia a plecat.)
  E reva te vahine. (Femeia va pleca.)
  Tē reva nei vahine. (Femeia pleacă acum.)

Am întrebat un băiețel unde este stația de autobuz.

Foarte agreabil, dar îmi vorbea cu „tu”, iar în Franța știam că se folosește pronumele de politețe „vous”...

De fapt, toți îmi vorbeau cu „tu”. Polinezienii se tutuiesc, indiferent de vârstă, rang social, dacă se cunosc sau nu...

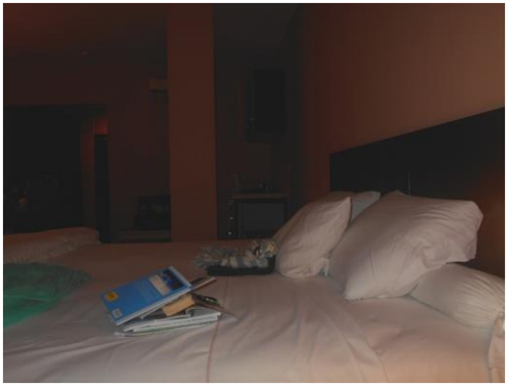
Oamenii sunt apelați după prenume, nu se folosește numele de familie.

La o cafea.

Interesantele bucate locale.

Camera de hotel.

Ultima zi în Tahiti

Vizitez atâtea locuri, să mă gândesc unde te poți retrage la pensie, evadat din *lumea dezlănțuită* ca Robinson Crusoe.

Înlănțuit de soare, mare și palmieri – ca în poveste.

Mozaicuri de *grafitti* pe ziduri (precum în *Cancun*, Mexic).

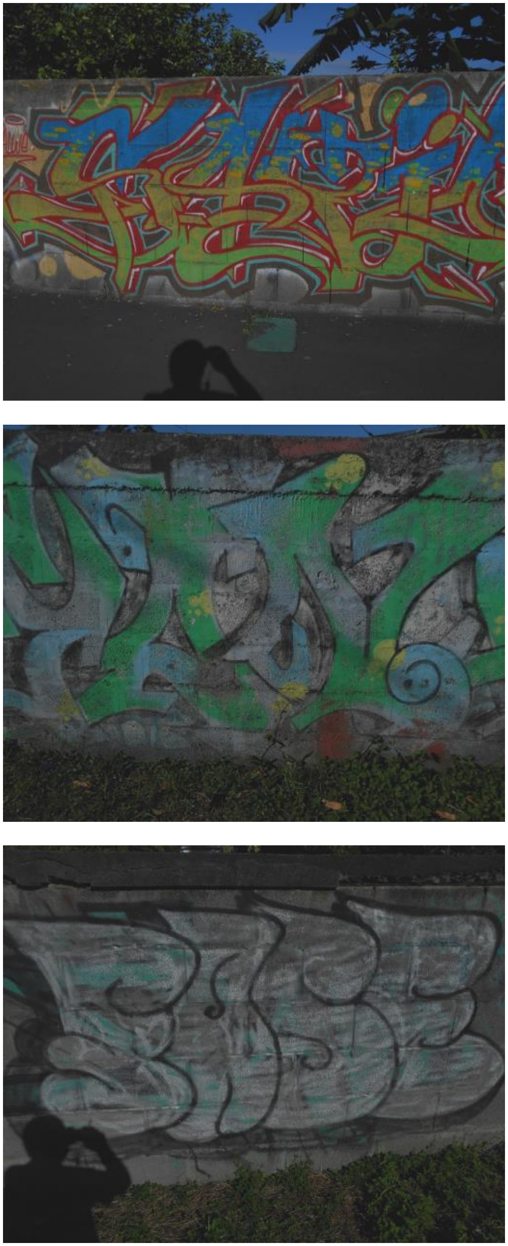
E ultima mea zi în Tahiti.

Seara în port, la rulote. *Manger à la roulotte* pe cheiul din Pape'ete e agreabil.

Restaurantul chinezesc „Chez Foung Yune", pește în sos cu orez, vegetale și pâine.

Fac colecție de bani din țările prin care am trecut (valori mici).

Din Tahiti am oprit monede de 5, 10, 20 și 50 de franci polinezieni.

Grafitti-uri tahitiene.

S-au bătut francezii cu englezii timp de un mileniu pentru colonii!

Notez un episod tahitian al diferendului.

Consulul Angliei în Tahiti, pastorul George Pritchard, începând din anul 1837, încurajează pe regina Pomare Vahine IV să ceară protectorat britanic (ceea ce aceasta și face în 1838).

Disputele dintre protestanţi și catolici se transformă în dispute între englezi și francezi.

Amiralul francez Dupetit-Thouars, împreună cu Moerenhout, consulul Franței, aranjează semnarea protectoratului francez de către regentul Paraita (al Tahiti-ului), deoarece regina tahitiană se retrăsese pe insula Moorea, iar Pritchard era plecat la Londra.

Amenințată, Pomare Vahine IV semnează și ea, astfel că, la 9 septembrie 1842, se proclamă protectoratul francez, care este ratificat de regele Louis-Philippe.

Un incident dintre amiral și regină provoacă *Războiul Franco-Tahitian*.

Armand Bruat, guvernatorul Arhipelagului *Marchizelor*, instalat însă în Tahiti, construiește o mică fortificație în Tahiti Iti (partea de sud-est a insulei), la Taravao.

O vedere a Golfului Matavai *în insula* Otaheite, *pictură de William Hodges.*

Un desen sarcastic de epocă: cum a devenit Tahiti teritoriu francez.

O ilustrație contemporană a războiului franco-tahitian.

Șefii tahitieni din Taiarapu adună o armată de 2.000 de oameni, iar guvernatorul francez - 400 de oameni. Bătălia de pe plaja Mahaena se soldează cu 102 morţi în tabăra tahitiană şi 15 morţi în cea franceză.

Consulul englez Pritchard a fost arestat și apoi expulzat la 13 martie 1844. Războiul de gherilă durează 3 ani (1844-6) şi se termină la 17 decembrie 1846, când francezii cuceresc portul Fautawa.

12.08.2015 – Activitatea aeroportului *Fa'a'ā* a început în 1951, cu prima linie aeriană internațională *Tasman Empire Airways Limited*.

Timp de un deceniu, se putea ajunge în arhipelag doar cu hidroavionul, pe pista din insula Bora Bora. În 1960, s-a construit o pistă de aproape 2.000 m lungime în laguna Fa'a'ā, iar în 1961 s-a prelungit la 3416 m, permițând avioanelor cu reacție ca Boeing 707 sau Airbus 340 să aterizeze și să decoleze din Tahiti.

Întoarcerea în *New-Mexico*: Pape'ete - *Los Angeles* (cu o noapte de așteptat în *L.A.* pentru zborurile următoare), *L.A. – Salt Lake City, Salt Lake City – Albuquerque*.

Plaja Mahaena, *azi.*

Aeroportul Fa'a'ā, *poarta de intrare aeriană în Tahiti din 1951.*

Avionul Air France, *pregătit de zbor.*

Florentin Smarandache: Am ajuns în Rai!
Fotojurnal instantaneu din Polinezia Franceză

Două săptămâni fără muncă, fără predare, fără cercetări, fără telefoane și mesaje, fără Internet.

Am fost parcă în afara timpului – să mă relaxez și să uit de tot și toate.

Zburăm peste ecuator. În zona *Hawaii*-ului este furtună și avionul (*Air France*) o ocolește.

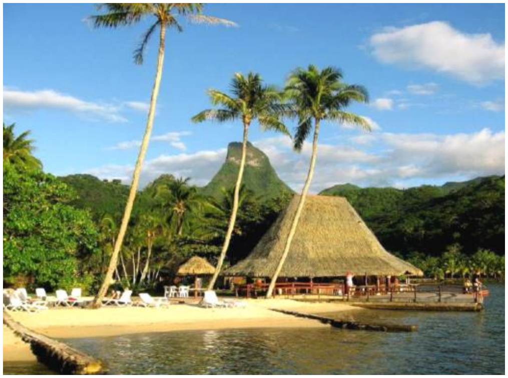
Problemele vieții sunt mai grele decât problemele matematicii. Viața urmează și nu urmează niște reguli…

Nâcre = sidef, iar *nâcré* = sidefiu.

Je passais des heures seul, tranquille, en contemplation devant des nâcres exotiques, rêvant aux pays d'où elles étaient venues, imaginant d'étranges rivages (Loti).

Pentru a-ți menține corpul tânăr, trebuie să-ți menții mintea tânără (exersând-o, învățând mereu ceva nou, făcând ceva diferit, vizitând locuri nemaivăzute).

Seducții cyano-sidefii.

Ce viață temporară,
fragmentară.
Ce viață fără siguranță.
Trăire nomadă.
Trăire în afara corpului,
privindu-te și plângându-te
cu sentimente
la minus infinit…

- Uite ce e, Ariifano îmi îndrugase înainte de-a părăsi arhipelagul, tu știi franceză, profesor ești, te retragi la pensie în Tahiti! Și mai predai câte un curs cu neutrosoficele tale, în rest… stai cu burta la soare și cu picioare-n apă pe-un atol, Manihi, Tikenau sau Fakarava, ce mai aștepți?! Că briza oceanului te mângâie, îți pui ierburi pe cap și dansezi *otea*…

Îndrăgostiții, romanticii sunt seduși de atmosfera acestor locuri care-ți taie respirația de plăcere.

Fericiți cu duhul cei care trăiesc aici!

Insulele acestea tropicale, pline de plante exotice și flori cu mii de culori și mirosuri îmbătătoare sunt, parcă, raiul pe pământ!

Am notat în jurnalul polinezian tot timpul, în avioane, în aeroporturi, în mașină, în autobuze, în pirogă, seara la hotel, ziua prin parcuri, în incinta muzeelor, prin restaurante, mergând pe stradă, după cum observam ceva interesant sau îmi venea vreo idee.

Parodiindu-l pe Marcel Proust, aș zice: *à la recherche du temps futur* [în căutarea timpului viitor]: de aceea călătoresc.

Florentin Smarandache

ISBN 978-1-59973-357-9

